GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

№ 13. WARSZAWA, 1 LIPCA ROKU 1936. ROK XVIII.

JERZY KOWALCZEWSKI.

Administracja rządowa na obszarze m. st. Warszawy.

(Zarys historyczny). [1] (Ciąg dalszy)

Przedstawiony w poprzednich artykułach zarys administracji rządowej na terenie stolicy pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków, charakteryzujących w skrócie istotę zagadnienia.

1. W początkach organizacji administracji rządowej na obszarze m. Warszawy stwierdzić należy pomieszanie i ciągłe zazębianie się kompetencyj władz administracyjnych i urzędów policyjnych. Stan ten trwa dość długo, mimo, iż ustawa o policji z r. 1919 określa Policję jako organ wykonawczy władz administracyjnych. Szczątkowe objawy tego dualizmu spotykamy najdłużej w zakresie prowadzenia przez komisarjaty P. P. w Warszawie pewnych spraw, związanych z ewidencją ruchu ludności.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 23 lutego 1920 r. zorganizowało Komisarjat Rządu, jako władzę administracyjną I-ej instancji. Analizując stanowisko Komisarza Rządu od chwili wejścia w życie powołanego rozporządzenia do reorganizacji administracji w roku 1928 — widzimy, że zasada ta w praktyce nie była konsekwentnie stosowana, przez co Komisarjat Rządu jest jednocześnie faktycznie, a (na podstawie przepisów szczególnych) także prawnie pierwszą i drugą instancją, dążąc stale do przeobrażenia się w urząd wojewódzki i pozostając nim w istocie rzeczy. Komisarz Rządu podlega w toku instancyj bezpośrednio władzom naczelnym, a szereg ustaw specjalnych przyznaje mu uprawnienia, właściwe wojewodom. Pod względem organizacji wewnętrznej i zakresu zespolenia Komisarjat Rządu jest zrównany z urzędami wojewódzkiemi, a Komisarz otrzymuje, podobnie jak wojewodowie, IV stopień służbowy.

Z drugiej jednak strony Komisarz Rządu załatwia większą część spraw w płaszczyźnie I instancji i nie posiada szeregu uprawnień w zakresie zagadnień personalnych, właściwych wojewodom, jakkolwiek niektóre resorty są skłonne nadać mu i te uprawnienia. Niejasność stanowiska Komisarza Rządu w hierarchji instancyjnej stwarza niejednokrotnie duże trudności przy rozwiązywaniu zagadnień organizacyjnych i nasuwa często poważne wątpliwości przy traktowaniu wydawanych przez niego decyzyj w toku postępowania.

3. Stosunek Komisarza Rządu do samorządu stolicy nie zostaje w przepisach określony. Z mocy konkretnych norm posiada on nadzór nad niektóremi agendami, wykonywanemi przez gminę w zakresie poruczonym.

4. Organizacja administracji w stolicy no-

---

[1]) p. „Gazeta Administracji" Nr. Nr. 10 i 11 z r. 1936.

si charakter tymczasowości i wyraźnie unika sprecyzowanych rozwiązań. Tak np. tymczasowa ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji, tworząc pięć województw centralnych, wspomina jedynie, iż „stolica Rzeczypospolitej Warszawa stanowi odrębną jednostkę administracyjną", nie zajmując się poza tem jej organizacją, mimo że w dalszych postanowieniach określa zasady organizacyjne województw. Charakterystyczna w tym względzie jest również wyżej omówiona chwiejność w ustawieniu Komisarza Rządu w płaszczyźnie instancyjnej.

5. Opisane wyżej niedomagania organizacji administracji rządowej na obszarze m. st. Warszawy były przez cały okres przedmiotem troski zarówno Rządu, jak i Komisarza. Całkowite usunięcie niedociągnięć było niemożliwe wskutek zawiłości samego zagadnienia, którego całkowite rozwiązanie zazębiało się o szereg kwestyj, wymagających uprzedniego uregulowania. Do spraw tych należało przedewszystkiem zagadnienie ustroju samorządu stołecznego, do dziś dnia pozostające płynnem, z którem oczywiście organizacja władzy administracji ogólnej musiała być powiązana. Wyrazem zabiegów w tej dziedzinie było narazie utworzenie czterech ekspozytur, co w znacznym stopniu usprawniło urzędowanie, było dużem udogodnieniem dla ludności stolicy. Ponadto, jak to zaznaczono w artykułach poprzednich — w Min. Spraw Wewnętrznych i Komisarjacie Rządu opracowano szereg projektów reorganizacyjnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R P. Nr. 11, poz 86) zreorganizowało i zunifikowało administrację rządową na obszarze całej Rzeczypospolitej [1]) oraz wprowadziło nowe pojęcia i wszechstronne rozwiązania wielu kwestyj dotychczas nieuregulowanych.

Rozporządzenie to położyło podwaliny pod jednolitą na całym obszarze Państwa organizację administracji ogólnej, usuwając (z drobnemi zmianami odnośnie do województw zachodnich) dawne przepisy zaborcze oraz realizując szeroko konstytucyjne zasady zespolenia, dekoncentracji i udziału czynnika obywatelskiego.

Rozporządzenie z dn. 19 stycznia 1928 nie mogło oczywiście pominąć ważnego problemu stolicy i istotnie zawiera w rozdziale VI postanowienia organizacyjne, dotyczące ustroju władz administracji ogólnej w mieście stołecznem Warszawie (art. 85 — 90). Postanowienia te mają charakter przejściowy i regulują omawiane zagadnienia tylko „do czasu unormowania w drodze ustawy ustroju samorządu m. st. Warszawy", co jest zrozumiałe, gdyż nie do pomyślenia jest rozwiązanie zagadnienia organizacji władz administracji ogólnej oddzielnie od ustroju samorządu stolicy.

Rozporządzenie ustanawia jako władze administracji ogólnej na obszarze m. st. Warszawy a) Komisarza Rządu m. st. Warszawy, [1]) b) starostów grodzkich.

Ponadto władzą administracji ogólnej jest magistrat w zakresie administracji rządowej zleconej mu poszczególnemi ustawami i rozporządzeniami, jako też w tym przypadku, gdy Rada Ministrów, zgodnie z brzmieniem art. 90 rozporządzenia z 19 stycznia na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministrami poruczy temu magistratowi wszystkie lub niektóre działy administracji, wymienione w art. 78. Są to mianowicie dziedziny administracji drogowej, zdrowia publicznego, weterynaryjnej, budowlanej, opieki społecznej i pośrednictwa pracy. Funkcje te magistrat m. st. Warszawy może sprawować w instancji powiatowej i wojewódzkiej.

Rozporządzenie z dn. 19 stycznia 1928 r. wraz z przepisami wykonawczemi [2]) pozwoliło na zespolenie urzędów II instancji na obszarze m st. Warszawy, które to zagadnienie pozostawało otwarte, przynajmniej w zakresie niektórych resortów.

Wszystkie państwowe władze, urzędy i organa na obszarze m. st. Warszawy niezespolone do r. 1928 z władzami administracji ogólnej, o ile podlegają zespoleniu w myśl rozporządzenia z dn. 19 stycznia 1928 r. — zostały włączone w skład Komisarjatu Rządu i starostw grodzkich, względnie im podporządkowane na ogólnych zasadach.

Poniżej przedstawiamy ważniejsze różnice, jakie rozporządzenie z 19 stycznia wprowadza między normalną organizację administracji ogólnej a organizację w Warszawie.

---

[1]) Z wyjątkiem woj. śląskiego ze wzgl. na odrębny ustrój tego województwa.

[1]) Nazwa ta po kilkuletniem już przyjęciu się przybiera zpowrotem swe pierwotne brzmienie zgodnie z tabelą stanowisk jako „Komisarza Rządu na m. st. Warszawę".

[2]) Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 5 lipca 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 647).

Już zewnętrznym wyrazem odmiennego traktowania Komisarza Rządu na miasto stołeczne Warszawę w porównaniu z wojewodami jest w rozporządzeniu z dn. 19 stycznia 1928 r. przedewszystkiem tytulatura kierownika władzy administracji ogólnej oraz jego zastępcy, który nosi tytuł wicekomisarza. Uwydatnia się w tych tytułach przejściowy charakter ustroju władz administracji ogólnej na terenie stolicy. Bardziej istotne różnice dostrzegamy, badając szczegółowo zakres działania Komisarza Rządu i organizację wewnętrzną podległego mu urzędu.

Zasadniczo, rozporządzenie z dnia 19 stycznia 1928 r. przyznało Komisarzowi Rządu pełnię uprawnień wojewodów w obu kierunkach podstawowych agend kierownika władzy administracji ogólnej, t. j. jako przedstawicielowi Rządu i szefowi administracji ogólnej, w rzeczywistości jednak, funkcje Komisarza Rządu w tych dziedzinach są w pewnej mierze ograniczone w porównaniu z wojewodami, gdy, jak poniżej zobaczymy, w kilku wypadkach są również nieco szersze. Uprawnienia Komisarza jako reprezentanta Rządu zostały siłą faktu uszczuplone z uwagi na rezydowanie w Warszawie władz naczelnych. W szczególności odnosi się to do uprawnień Komisarza Rządu, wymienionych w art. 10 — 26 rozporządzenia w zastosowaniu do państwowych władz i organów centralnych, gdyż w myśl art. 86 rozp. z 19 stycznia 1928 r. do „państwowych władz i urzędów centralnych", przepisy art. 10 — 26 nie mają zastosowania.

Jednak Komisarz może być w ramach art. 20 upoważniony przez Radę Ministrów do żądania wstrzymania tych zarządzeń władz centralnych lub innych władz i urzędów na obszarze m. st. Warszawy, któreby w danej chwili uważał ze względów lokalnych za niewskazane. Dotychczas Rada Ministrów z postanowień art. 20 nie skorzystała.

Podobnie jak wojewodzie, prawo reprezentowania Rządu nie służy wówczas Komisarzowi, kiedy Rząd reprezentowany jest przez swoich członków lub osobę specjalnie do tego upoważnioną.

Przepisy art. art. 40 — 63 rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r., dotyczące istnienia przy wojewodzie współdziałających z nim organów kolegjalnych, nie zostały rozciągnięte na stolicę. Komisarz Rządu działa więc w należących do jego zakresu działania sprawach — pod osobistą odpowiedzialnością, samodzielnie i jednoosobowo, zgodnie z art. 5 rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. Nie zmienia to oczywiście w niczem współdziałania w tych sprawach innych kolegjów (Rad, Komisyj, Komitetów i t. p.) powołanych do życia przez poszczególne ustawy i rozporządzenia.

Dalsze różnice między stanowiskiem wojewody a Komisarza Rządu znajdujemy, analizując jego zakres działania, jako szefa administracji ogólnej.

Rozporządzenie z dnia 19 stycznia 1928 r. ustaliło Komisarza Rządu zasadniczo w płaszczyźnie drugiej instancji, nadając mu stanowisko i zakres działania równy wojewodom (art. 86). Jednak już ust. 2 art. 118 tegoż rozporządzenia uprawnia Ministrów do przekazywania Komisarzowi Rządu decyzyj, zastrzeżonych z reguły starostom.

Przepis ten, podyktowany potrzebą skoncentrowania pewnych spraw w jednem ręku, oraz fakt, że Komisarz Rządu sprawuje władzę wojewódzką w okręgu administracyjnym, stanowiącym jedno miasto i to miasto stołeczne — powodują cały szereg odchyleń od podanej wyżej zasady, wyrażonej w art. 86 rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r. Analiza przepisów specjalnych wykazuje, że w niektórych sprawach: 1) Komisarz Rządu działa w odniesieniu do obszaru całej Rzeczypospolitej, 2) tam gdzie normalnie właściwą instancją jest wojewoda — w Warszawie powołane są władze centralne, 3) tam gdzie jest na innych obszarach właściwy starosta, a więc władze I-ej instancji — w stolicy spotykamy się z kompetencją Komisarza Rządu.

1. Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Robót Publicznych i Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 27 stycznia 1928 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. poz. 396) Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę stał się centralą ewidencyjną kierowców pojazdów mechanicznych na całą Rzeczpospolitę. W myśl §§ 115 i 117 tego rozporządzenia Komisarz Rządu prowadzi: a) centralny wykaz osób, którym udzielono, przedłużono, odmówiono, czasowo odebrano lub cofnięto prawo jazdy na obszarze Rzeczypospolitej i b) centralny wykaz kierowców, którzy ukarani zostali w drodze sądowej lub administracyjnej.

2. Liczne są przypadki, gdy na terenie m. st. Warszawy władze centralne decydują zamiast Komisarza Rządu w sprawach, które w pozostałych okręgach administracyjnych zastrzeżone są wojewodom [1]).

---

[1]) Przepisy te omawiamy w porządku chronologicznym, nie rozpatrując ewentualnej ich zmiany — dokonanej później.

a) Uchwały gminy miejskiej związane z wprowadzeniem przymusu uboju w rzeźni, działającej na prawach wyłączności, oraz uchwały w sprawie udzielania koncesyj na takie rzeźnie wymagają w myśl art. 7 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o rzeźniach z prawem wyłączności (Dz. U. R. P. poz. 280) zatwierdzenia właściwego wojewody. Na obszarze m. st. Warszawy wymienione uprawnienia wojewody przekazane są Ministrom Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

b) W ustawie z dn. 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. poz. 294) spotykamy cały szereg postanowień, które normalne funkcje wojewodów przekazują w zastosowaniu do Warszawy Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a nawet, w pewnych przypadkach — Radzie Ministrów.

Wypływa to z ogólnej zasady, że władzą nadzorczą nad samorządem m. st. Warszawy jest Minister Spraw Wewnętrznych, zgodnie z ust. (8) art. 1 powołanej wyżej ustawy. W dalszych więc artykułach, a mianowicie w art. art. 42 (zażalenia i protesty wyborcze przeciwko wyborom do rad i ciał zarządzających), 53 ust. (5) (zatwierdzanie uchwał w sprawach emerytalnych), 65 ust. (4) (decyzje w sprawach ilości stanowisk, pragmatyki służbowej, przepisów emerytalnych i t. p.), art. 67 ust. (2) (prawo dokonywania inspekcyj), art. 68 ust. (8) (nakładanie kar porządkowych na prezydenta i wiceprezydentów) — uprawnienia, przysługujące normalnie wojewodom, na terenie m. st. Warszawy przekazane są Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Identycznie rzecz się ma odnośnie do orzekania zawieszania ławników, których w Warszawie zawieszać może jedynie Minister Spraw Wewnętrznych (art. 71 ust. 4).

W art. 69 ust. 5 spotykamy się z kompetencją Rady Ministrów do rozwiązywania organów stanowiących i zarządzających gminy miejskiej na terenie m. st. Warszawy.

c) W ustawie z dn. 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innemi klęskami (Dz. U. R. P. poz. 365) również pewne uprawnienia wojewodów (art. 5 ust. 2) na obszarze m. st. Warszawy przekazane są Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

d) Wybory członków zarządu miejskiego w miastach wydzielonych zarządza wojewoda, w mieście stoł. Warszawie zaś—Minister Spraw Wewnętrznych, a to zgodnie z postanowieniem § 4 ust. (1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 13 czerwca 1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do zarządu miejskiego (Dz. U. R. P. poz. 485).

e) Dekoncentracyjne rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. poz. 976) też w wielu wypadkach ustanawia kompetencję Ministra Spraw Wewnętrznych na obszarze m. st. Warszawy, podczas gdy w pozostałych okręgach administracyjnych spotykamy się w tych samych sprawach z właściwością wojewody.

Postanowienia tego rodzaju spotykamy w art. art. 22 ust. 2 (ustanawianie opłat za lokale dostarczane policji państwowej przez samorządy), 106 ust. 1 (zezwolenia na zakładanie przez gminę przychodni lekarsko - dentystycznych—Minister Opieki Społecznej) oraz 119 ust. 2 (uprawnienie w zakresie opieki społecznej).

3) W podstawionych wyżej przykładach zakres działania Komisarza Rządu na m. st. Warszawę został uszczuplony na rzecz władz centralnych, nie brak atoli przypadków, w których Komisarz Rządu pełni na obszarze stolicy funkcje — właściwe gdzie indziej starostom, to jest I-ej instancji. Okoliczność ta staje się zrozumiała, jeżeli zważymy, że okręg administracyjny działania Komisarza Rządu obejmuje jedno miasto, w którem niektóre zagadnienia muszą z natury rzeczy być jednolicie traktowane. Ponadto specyficzne znaczenie m. Warszawy, jako stolicy kraju, zmusza do scentralizowania pewnych spraw w urzędzie wyżej hierarchicznie ustawionym. Nie należy również zapominać, o czem już wspomniano wyżej, iż w myśl ustępu 2 art. 118 rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r. właściwi Ministrowie są uprawnieni do przekazywania Komisarzowi Rządu decyzyj, zastrzeżonych z reguły starostom.

Rozpatrzymy w związku z tem kilka postanowień bardziej charakterystycznych.

a) Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 26 sierpnia 1928 r. (Dz. U. R. P. poz. 749) przekazało na podstawie ust. 2 art. 118 rozporządzenia z dn. 19 stycznia 1928 r. Komisarzowi Rządu decyzje w sprawach, dotyczących działalności Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami w Warszawie, które to decyzje zastrzeżone były starostom grodzkim. [1]).

b) W gminach miejskich, wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, koncesyj na zarobkowy przewóz osób auto-

---

[1]) Utraciło moc obowiązującą p. ust. 2 pkt. 3 § 30 rozporządzenia M. O. S. z dn. 15 marca 1934 r. o biurach pośrednictwa pracy Funduszu Bezrobocia (Dz. U. R. P. poz. 168).

busem przez przedsiębiorstwa, działające przy udziale kapitału państwowego — udziela powiatowa władza administracji ogólnej, a w m. st. Warszawie — Komisarz Rządu m. st. Warszawy. Udzielanie koncesyj przez zarządy gmin miejskich w innych przypadkach może być uzależnione od zgody powiatowej władzy administracji ogólnej — a w Warszawie — Komisarza Rządu (art. 2 ustawy z dn. 22 marca 1933 r. o zarobkowym przewozie osób pojazdami mechanicznemi w obrębie gminy miejskiej.—Dz. U. R. P. poz. 273). Widzimy tu więc typowy przykład scentralizowania w wyższej instancji agend właściwych normalnie starostom celem jednolitego objęcia zagadnienia przez jednostkę administracyjną, działającą na obszarze całego okręgu administracyjnego.

c) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 14 czerwca 1933 r. (Dz. U. R. P. poz. 351) przekazało Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę uprawnienia do wydawania zakazów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, przysługujące Ministrowi Spraw Wewnętrznych, podczas gdy na pozostałym obszarze Państwa uprawnienia te w myśl tegoż rozporządzenia przeszły na powiatowe władze administracji ogólnej.

d) Również rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 14 lipca 1934 r. o sposobach przeprowadzania zbiórek publicznych oraz kontroli nad temi zbiórkami ustanawia w kilku przypadkach kompetencję Komisarza Rządu na miasto st. Warszawę do pełnienia czynności nadzorczych, jak kontrola książek, służących do zapisywania ofiar, potwierdzanie legitymacyj osób, przeprowadzających zbiórkę publiczną; funkcje te poza Warszawą należą do powiatowych władz administracji ogólnej.

e) Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dn. 28 sierpnia 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dn. 23 maja 1924 o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. poz. 757) w § 21 postanawia, iż cywilną władzą, powołaną do wykonywania przepisów ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym w pierwszej instancji jest na terenie Warszawy Komisarz Rządu; na pozostałych obszarach Rzeczypospolitej władzami temi są powiatowe władze administracji ogólnej[1]), przyczem rozporządzenie to zapowiada, iż w dalszym ciągu wyżej wymienione władze określane będą przez wyrażenie: „powiatowe władze administracji ogólnej". Konsekwentnie w § 22 tegoż rozporządzenia znajdujemy postanowienie, iż II instancją dla Komisarza Rządu m. st. Warszawy jest Minister Spraw Wewnętrznych.

f) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. poz. 976), dekoncentrując między innemi w art. 13 niektóre uprawnienia władz w zakresie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 16 marca 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych, postanawia co następuje:

„(3) w art. 9 w ust. 2[1]) wyraz „wojewódzka" zastępuje się wyrazem „powiatowa", a wyrazy „Minister Spraw Wewnętrznych" — wyrazami „Komisarz Rządu na m. st. Warszawę".

g) Kompetencje Komisarza Rządu na m. st. Warszawę tam, gdzie na pozostałym obszarze właściwe są powiatowe władze administracji ogólnej, spotykamy również i w rozporządzeniu Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z d. 6 kwietnia 1935 r. o wydawaniu koncesyj na zarobkowy przewóz osób pojazdami mechanicznemi w obrębie gminy miejskiej (Dz. U. R. P. poz. 226).

4) Najbardziej może jaskrawe różnice w zakresie działania Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i wojewodów stwierdzamy w dziedzinie uprawnień nadzorczych nad związkami samorządowemi.

Art. 1 ust. 8 ustawy z dn. 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. poz. 294) określa pojęcie władzy nadzorczej nad różnemi związkami samorządowemi. Zgodnie z temi przepisami wojewoda jest władzą nadzorczą w stosunku do samorządu w miastach wydzielonych z powiatowych związków samorządowych oraz powiatowych związków samorządowych, w stosunku zaś do m. st. Warszawy powołana ustawa ustanawia Ministra Spraw Wewnętrznych. Również rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 24 września 1934 r. o tymczasowych organach ustrojowych gminy m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. poz. 778) wszelkie odnośne uprawnienia nadzorcze, per-

[1]) W Bielsku, Katowicach i Chorzowie—dyrekcje policji.

[1]) Decyzje w sprawie zakazu wpuszczania ścieków fabrycznych do kanałów gminnych.

sonalne i wnioskodawcze przelewa na Ministra Spraw Wewnętrznych.

Ustawa przekazała jednak Komisarzowi Rządu uprawnienia nadzorcze nad zakresem zleconym gminy m. st. Warszawy, oraz rozstrzyganie w pewnych przypadkach odwołań od decyzyj, wydanych przez Zarząd miejski w Warszawie.

Art. 68 ustawy z d. 23 marca 1933 r. w ust. (4) postanawia, iż bezpośredni nadzór nad czynnościami prezydenta miasta st. Warszawy z zakresu administracji rządowej tak działów zespolonych, jak i niezespolonych, sprawuje Komisarz Rządu m. st. Warszawy.

W przypadkach, gdy prezydent m. st. Warszawy orzeka w charakterze władzy administracji ogólnej, nadzór nad nim wykonywa również Komisarz Rządu, wyjąwszy, gdy prezydent działa w charakterze wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, gdyż wówczas nadzór ten należy do Ministra.

Omówione wyżej ograniczenie kompetencyj Komisarza Rządu w porównaniu z uprawnieniami wojewodów ma swoje źródło m. i. w prowizorycznej do chwili obecnej organizacji ustroju zarówno władz administracji rządowej, jak i władz samorządowych w okręgu stołecznym. W projektach województwa stołecznego i zorganizowania administracji samorządowej i rządowej w województwie stołecznem w myśl rządowego projektu ustawy (druk 111, kadencja IV sesja zwycz. r. 1935/36) zagadnienia te ujęte są w odmienny sposób.

Rozpatrzymy teraz przykładowo, jakie ustawy zleciły Komisarzowi Rządu sprawowanie nadzoru nad zakresem zleconym, wykonywanym przez gminę m. st. Warszawy oraz rozstrzyganie odwołań od orzeczeń zarządu miejskiego.

W myśl art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. poz. 342) Komisarz Rządu rozstrzyga ostatecznie odwołania przeciwko zarządzeniom egzekucyjnym magistratu m. st. Warszawy.

W postępowaniu wymiarowem w sprawie niektórych opłat na rzecz Funduszu Drogowego (§ 28 rozporządzenia z d. 12 maja 1933 r. w sprawie wykonania ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym — Dz. U. R. P. poz. 397) odwołania od orzeczeń zarządu gminy m. st. Warszawy przekazano Komisarzowi Rządu m. st. Warszawy, wraz z kontrolą wymiaru i poboru opłat.

Rozporządzenie dekoncentracyjne Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. poz. 974) w art. 11 p. 9) zawiera przepis, iż od orzeczeń zarządu miejskiego m. st. Warszawy, wydanych w myśl art. 385 prawa budowlanego, służy osobom interesowanym prawo odwołania do Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Art. 385 prawa budowlanego uprawnia gminy miejskie do wydawania szeregu pozwoleń na budowę, przebudowę, zmianę i użytkowanie budynków oraz wykonywania nadzoru nad wznoszeniem budynków i t. p.

5. Omawiając kompetencyjne różnice stanowiska Komisarza Rządu w porównaniu z wojewodami, należy na zakończenie zwrócić uwagę i na odmienną organizację Komisarjatu Rządu i urzędów wojewódzkich. Organizację urzędów wojewódzkich normuje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 31 sierpnia 1931 r. (Dz. U. R. P. poz. 611). W przepisach końcowych, a mianowicie w § 44 znajdujemy postanowienie, iż rozporządzenie to ma analogiczne zastosowanie do organizacji Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę „z uwzględnieniem odrębności, wynikających z zakresu działania Komisarza Rządu m. st. Warszawy".

Odrębności te znalazły swój wyraz jeszcze przed ukazaniem się powołanego wyżej rozporządzenia z dn. 31 sierpnia 1931 r. przedewszystkiem w podziale na wydziały, których ilość, zgodnie z ograniczonym zakresem działania Komisarza Rządu, jest mniejsza niż w urzędach wojewódzkich. Tak więc przy siedmiu wydziałach w Komisarjacie Rządu [1]) nie spotykamy oczywiście wydziału samorządowego i wydziału rolnictwa, istniejących w urzędach wojewódzkich, brak jest również wydziału przemysłowego, gdyż agendy władzy przemysłowej w m. st. Warszawie pełni zarząd miejski.

Ostatnio statut organizacyjny Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę (Warszawski Dziennik Wojewódzki dla obszaru m. st. Warszawy z r. 1936 Nr. 4, poz. 36) uwidacznia jeszcze większe różnice w podziale na wydziały i dalsze komórki organizacyjne (oddziały). Wynikło to stąd, że w roku 1934 Mi-

---

[1]) P. Warszawski Dziennik Wojewódzki dla obszaru m. st. Warszawy z dn. 17 lipca 1930 r. Nr. 29, poz. 43.

nisterstwo Spraw Wewnętrznych zniosło w urzędach wojewódzkich wydziały administracyjne, parcelując ich agendy głównie między wydziały społeczno-politycz. (dawniej wydziały bezpieczeństwa) i ogólny. W tym stanie rzeczy Komisarjat Rządu zachował jednak Wydział Administracyjny, przygotowując się do utworzenia ponadto Wydziału Przemysłowego, którego utworzenie zostało już w zasadzie postanowione przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Starostwa grodzkie.

Konsekwencją ustawienia Komisarza Rządu w płaszczyźnie II instancji była konieczność stworzenia na obszarze stolicy podległej mu instancji I. Jak to już wskazano w artykułach poprzednich, istniejące od roku 1924 cztery ekspozytury Komisarjatu Rządu zbliżały się stopniowo swym zakresem działania i charakteru do starostw grodzkich. Dopiero jednak rozporządzenie z dnia 19 stycznia 1928 r. w artykule 87 upoważniło Radę Ministrów do podzielenia obszaru m. st. Warszawy dla celów administracji ogólnej na powiaty grodzkie.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 lipca 1928 r. (D. U. R. P. poz. 647) podzieliło obszar m. st. Warszawy na trzy powiaty grodzkie, a mianowicie: 1) Warszawa-Północ 2) Warszawa-Południe i 3) Warszawa-Praga.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 marca 1931 r. (Dz. U R. poz. 155) zmieniło podział m. st. Warszawy na starostwa grodzkie. W brzmieniu tego ostatniego rozporządzenia stolica została podzielona na cztery powiaty grodzkie, a mianowicie: 1) Śródmiejsko-Warszawski, 2) Północno-Warszawski, 3) Południowo-Warszawski i 4) Prasko-Warszawski.

Uprawnienia starostów grodzkich, jeżeli chodzi o ich stanowisko i zakres działania, zostały określone w zasadzie analogicznie, jak u starostów powiatowych, tem niemniej, tak samo jak i przy organizacji Komisarjatu Rządu w stosunku do uprawnień wojewodów, znajdujemy pewne różnice w zakresie działania starostów grodzkich w Warszawie w porównaniu z powiatowymi kierownikami władz administracji ogólnej na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej.

Zasadniczą różnicą w tym względzie jest brak uprawnień starostów grodzkich w stosunku do samorządu. Okoliczność ta jest zrozumiała z uwagi, że zarząd miejski m. st. Warszawy pozostawał nadal organizacją jednostopniową, nie posiadał więc organów odpowiadających instancyjnie starostom grodzkim. Zresztą jak już wyżej zaznaczono, nawet Komisarz Rządu na m. st. Warszawę nie był powiązany przepisami organizacyjno-ustrojowemi z samorządem stolicy, pełniąc jedynie w pewnym zakresie nadzór nad wykonywaniem przez gminę zakresu zleconego.

Starostowie grodzcy nie zostali w rozporządzeniu z dnia 5 lipca 1928 r. bezpośrednio obdarzeni uprawnieniami, przysługującemi im jako reprezentantom Rządu z mocy art. art. 10—26 rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r. Dopiero na podstawie art. 89 tegoż rozporządzenia Rada Ministrów ma ustalić w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie postanowienia art. 10 — 26 będą miały zastosowanie do starostów grodzkich.

Dalszą istotną różnicą jest brak przy starostach grodzkich na obszarze m. st. Warszawy czynnika obywatelskiego, współdziałającego ze starostami powiatowymi w wykonywaniu zadań administracji ogólnej (art. art. 80 — 84).

Zakres działania starostw grodzkich jest w niektórych przypadkach odmienny w porównaniu ze starostwami powiatowemi.

Niektóre starostwa mają poruczone specjalne funkcje z rozszerzonym terytorjalnie zakresem działania. Tak np. starostwo grodzkie Południowo-Warszawskie posiada osobny referat dla spraw inwalidów wojennych, który swym zakresem działania obejmuje cały obszar m. st. Warszawy (patrz zarządzenie Komisarza Rządu m. st. Warszawy z dnia 31 grudnia 1931 r. w sprawie organizacji starostw grodzkich w m. st. Warszawie — Warsz. Dziennik Wojewódzki dla obszaru m. st. Warszawy Nr. 51, pozycja 251). Naogół jednak zakres działania starostw grodzkich pomyślany został b. szeroko: należeć do nich mają wszystkie sprawy administracji państwowej, o ile nie są zastrzeżone władzom naczelnym, Komisarzowi Rządu nie lub należą do kompetencji samorządu miejskiego stolicy.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej było

drugim zasadniczym etapem w tworzeniu zasad organizacyjnych władz administracji ogólnej po pierwszych próbach w r. 1919. W porównaniu z poprzednio obowiązującemi normami rozporządzenie z dn. 19 stycznia 1928 r., jeżeli chodzi o obszar m. st. Warszawy, zasługuje na dodatnie podkreślenie z uwagi na konsekwentne przeprowadzenie struktury instancyjnej, czego brak w dawnych przepisach stwarzał trudności przy wszelkich poczynaniach organizacyjnych; zaletą jego jest również i okoliczność, iż organizacja władz administracji rządowej na obszarze Warszawy powiązana została jednolitemi zasadami ustrojowemi z administracją ogólną na całym obszarze Rzeczypospolitej, upodobniając się do niej w stopniu, na jaki pozwalał specyficzny charakter stołecznego obwodu administracyjnego.

TECHNIKA ZBIORU PRAW.

(Ciąg dalszy).

III.

Dalszym etapem prac przygotowawczych Referatu Głównego była „Instrukcja dla referatów resortowych" następującej treści:

INSTRUKCJA dla referatów resortowych

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

§ 1.

Tworzy się następujące referaty:

1. ustrojowy, 2. Komunikacji, 3. Poczt i Telegrafów, 4. Pracy i Opieki Społecznej, 5. Przemysłu i Handlu, 6. Reform Rolnych, 7. Robót Publicznych 8. Rolnictwa, 9. Skarbu, 10. Spraw Wewnętrznych, 11. Spraw Wojskowych, 12. Spraw Zagranicznych, 13. Sprawiedliwości, 14. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [1].

ad 1) **Jak widać z tego wyliczenia, Komisja Uspr. Admin. Publ. (K. U. A. P.) przyjęła zasadniczo za podstawę podział według resortów, co w niczem nie przesądzało oczywiście późniejszej takiej czy innej systematyki Zbioru Praw — chociaż K. U. A. P. zgóry liczyła się z tem, że zasadniczy podział według resortów, mogący podlegać krytyce ze stanowiska teorji, jest jednak podziałem najbardziej „rzucającym się w oczy" — stosunkowo najlepiej znanym zarówno urzędnikom jak obywatelom, a więc z wielu względów najprostszym i najdogodniejszym dla wszystkich, pragnących w przyszłości korzystać ze Zbioru Praw.**

Dla uproszczenia wszystkie referaty będzie się oznaczało w dalszym ciągu niniejszej instrukcji, jako też w ciągu prac nad Zbiorem Praw, wyłącznie podanemi powyżej numerami porządkowemi.

§ 2.

Zakres działania referatów Nr. 2 — 14 obejmuje przepisy z zakresu kompetencji właściwych resortów, z wyjątkiem spraw przydzielonych referatowi Nr. 1. [1]).

ad 1) **Ze stanowiska techniki prac nad Zbiorem Praw podział na resorty był również najdogodniejszy, choćby ze względu na dobór kierowników referatów resortowych oraz koreferentów.**

§ 3.

Referat Nr. 1 obejmuje w szczególności sprawy następujące:

a) tworzenie się Państwa i zrastanie się poszczególnych dzielnic, b) ustrój władzy zwierzchniej i Konstytucja, c) godła i barwy Rzeczypospolitej, święta i pamiątki narodowe, d) ordery i oznaczenia, e) język państwowy i urzędowy, f) wybory do ciał ustawodawczych, g) organizacja i zakres działania Ministerstw, h) Roty przysięgi, i) Trybunały prawa publicznego, j) Kontrola Państwowa, k) przedsiębiorstwa podległe Prezesowi Rady Ministrów, l) przepisy regulujące ogólnie stosunki funkcjonarjuszów państwowych, o ile nie wchodzą w zakres poszczególnych referatów resortowych.

§ 4.

Dla ustalenia kompetencji właściwego resortu w rozumieniu § 2 jest miarodajny obecny [1]) zakres działania odnośnego Ministra. Wobec tego zakres działania każdego referatu resortowego obejmuje również te przepisy, których wykonanie było w swoim czasie wyraźnie lub pośrednio po-

ruczone innym Ministrom (Urzędom Centralnym) [2]), następnie zaś wskutek zmian w organizacji i zakresie działania władz naczelnych przeszło do resortu przydzielonego danemu referatowi i należy obecnie do zakresu działania tego resortu.

W wypadkach wątpliwych, do którego referatu pewna materja należy, poszczególne referaty są obowiązane porozumieć się z referatem głównym.

ad 1) t. zn. na razie 15 grudnia 1929, którą to datę przyjęto za początkową dla aktualizacji Zbioru Praw.

ad 2) W czasie rozkwitu organizacji zarządu władz centralnych mieliśmy 17 Ministerstw i ponad 20 samodzielnych Urzędów Centralnych, w tem niektóre „na prawach Ministerstw" (np. Gł. Urząd Statystyczny, Urząd Likwidacyjny).

§ 5.

Przepisy, które zostały wydane przez jednego tylko Ministra, lub których wykonanie należy tylko do jednego Ministra, będą opracowane wyłącznie przez właściwy referat resortowy.

Jeżeli wykonanie zlecono danemu Ministrowi „w porozumieniu" z innym Ministrem(ami) [1]), właściwy referat resortowy opracuje ten przepis u siebie, a następnie postąpi w myśl § 7 instr.

Jeżeli wykonanie zlecono Radzie Ministrów, albo wielu Ministrom łącznie i t. d. albo Ministrowi, którego resort skasowano, albo jeżeli brak klauzuli wykonawczej — opracowuje dany przepis referat tego resortu, do którego kompetencji w myśl zasad ogólnych (§ 4 instrukcji) należy zasadniczo regulowanie materji daną normą objętej — poczem postąpi w myśl § 7 instr.

ad 1) O zagadnieniu tem, które musiało być rozstrzygnięte w sensie uproszczenia pracy referatów resortowych i ograniczenia ich współdziałania do minimum, p. niżej.

§ 6.

„Opracowanie przepisu" w rozumieniu § 5 instr. obejmuje:

a) rozpatrzenie go ze stanowiska kompetencji referatu,

b) rozważenie, czy dany przepis obowiązuje czy nie, ewent. w jakim zakresie,

c) ustalenie ostatecznego tekstu przepisu wraz z ewent. uwagami tak, jak tekst i uwagi mają być wydrukowane w Zbiorze Praw,

d) jeżeli przepis nie obowiązuje, krótkie uzasadnienie [1]) dla użytku referatu głównego.

ad 1) W uzasadnieniach tych referat główny zgromadził niezmiernie cenny materjał dla oświetlenia genezy poszczególnych stanów prawnych.

§ 7.

Przepisy, o których mowa w ustępie drugim i trzecim § 5 instr. — referat resortowy, do którego zakresu działania należy ich opracowanie, udziela w ostatecznej formie względnie z ostatecznemi wnioskami — innym współinteresowanym referatom resortowym, celem wyrażenia zgody.

Zastrzeżenia zgłoszone przez referaty współinteresowane uzgadnia się zasadniczo w drodze ustnych konferencyj, w których w razie potrzeby bierze udział referat główny. W tym celu o terminach takich konferencyj winien być referat główny powiadomiony [1]).

ad 1) Dodatkowo ustalono jako zasadę co następuje:

Zakres i sposób porozumiewania się referatów resortowych między sobą, w szczególności zaś zakres uzgadniania poszczególnych przepisów z zainteresowanemi referatami—pozostawia się uznaniu pp. kierowników referatów resortowych.

Uzgadnianie w takim zakresie, w jakim wylicza zainteresowane resorty klauzula wykonawcza, wydaje się iść zbyt daleko, gdyż często klauzula ta wymienia resorty zainteresowane tylko w minimalnej mierze.

Natomiast n i e odgrywa przy uzgadnianiu decydującej roli, czy dany przepis uznaje się za obowiązujący czy n i e obowiązujący, gdyż inne referaty mogą być zarówno w jednym jak i w drugim wypadku silnie zainteresowane.

Fakt uzgodnienia musi być w jakiejkolwiek formie zaznaczony (więc np. przez zamieszczenie podpisu w odnośnej rubryce ewidencji lub ewent. bezpośrednio przy danej normie).

§ 8.

Referaty resortowe są obowiązane komunikować stale referatowi głównemu o kwestjach zasadniczych i ogólnych zarówno prawnych jak dotyczących technicznego ujęcia elaboratów, jakie w ciągu swoich prac napotkają — a to celem umożliwienia referatowi głównemu należytego spełnienia jego zadań, o których mowa w punkcie d) § 9 regulaminu:

Referaty resortowe są uprawnione i obowiązane zasięgać w sprawach wątpliwych opinji referatu głównego, który w razie potrzeby przedłoży sprawę Przewodniczącemu K. U. A. P. celem ewent. zasięgnięcia opinji Komitetu Zbioru Praw.

§ 9.

Referat Główny założy centralną ewidencję [1]) wszystkich przepisów wymienionych w § 1 i 2 regulaminu, z oznaczeniem przy każdym przepisie właściwego referatu resortowego, jako też referatów współinteresowanych i udzieli odpisu tej ewidencji każdemu referatowi resortowemu do wiadomości i zgłoszenia ewent. uwag.

Ewidencja powyższa będzie podstawą:

a) ustalania zakresu prac poszczególnych referatów resortowych,

b) ustalenia referatów współinteresowanych,

c) kontroli ostatecznej, aby przy podziale na referaty żaden przepis nie pozostawał bez rozpatrzenia [2]).

ad 1) **Założenie i aktualizowanie tej ewidencji było jedną z podstawowych a najżmudniejszych prac referatu głównego, gdy się zważy, że z samego Dziennika Ustaw podlegało zaklasyfikowaniu ponad 10.000 pozycyj, a z innych organów publikacyjnych ponad 5.000 pozycyj (łącznie ponad 30.000 szpalt druku!).**

ad 2) **Wyciągi z ewidencji centralnej doręczono wszystkim referentom resortowym.**

§ 10.

Do czasu opracowania przez referat główny powyższej ewidencji referaty resortowe zajmą się jedynie opracowaniem przepisów wymienionych w punkcie b) § 2 regulaminu.

Po ustaleniu przez referat główny wspomnianej ewidencji [1]) referaty resortowe:

a) skontrolują swoje dotychczasowe prace z tą ewidencją,

b) opracują w granicach podanych w tej ewidencji przepisy wymienione w punktach a) oraz c) do g) § 2 regulaminu.

ad 1) **Wyciągi z ewidencji referat główny rozesłał referatom resortowym 22 stycznia 1930.**

§ 11.

Przedmiotem „opracowania" winna być każda bez wyjątku pozycja objęta ewidencją.

§ 12.

W obrębie każdego referatu resortowego winien być dokonany podział pracy. Podział ten polega na rozdzieleniu w sposób systematyczny całej kompetencji danego resortu na grupy [1]) jednorodne pod względem prawnym względnie rzeczowym, które w przyszłości stanowić mogą samodzielne rozdziały i tytuły w Zbiorze Praw.

Każda grupa winna być opracowana (§ 5 instr.) i przedłożona referatowi głównemu jako całość.

ad 1) **Wykaz tych grup podajemy poniżej.**

§ 13.

Kierownik referatu resortowego:

a) ustali podział materjału na grupy,

b) przydzieli poszczególne grupy do opracowania właściwym referentom,

c) będzie czuwał nad postępem tych prac i ich zakończeniem w określonych przezeń terminach,

d) będzie rozważał i ustalał w drodze perjodycznych ustnych konferencyj z referentami zasadnicze kwestje natury prawnej i technicznej i czuwał nad tem, aby pod tym względem nie było między referatami rozbieżności,

e) będzie pozostawał w stałym kontakcie z referatem głównym, zwłaszcza odnośnie do zagadnień, o których mowa pod d),

f) dopilnuje uzgodnienia elaboratu referatu z innemi referatami współinteresowanemi.

Cały elaborat referatu resortowego względnie każda grupa jednorodna tego elaboratu przed ostatecznem przedłożeniem jej referatowi głównemu podlega aprobacie kierownika referatu.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

§ 14.

Za punkt wyjścia przy opracowywaniu Zbioru Praw przyjmuje się na razie stan prawny z dnia 15 grudnia 1929 r. [1]).

Ze względu na potrzebę nadania Zbiorowi Praw, jak największej aktualności, powyższy termin może być w przyszłości, w zależności od postępu pracy, przesunięty przez K. U. A. P. W takim wypadku referaty resortowe będą obowiązane gotowe już elaboraty odpowiednio zaktualizować.

ad 1) **Ten termin przedłużono wkrótce do 1 kwietnia 1930.**

§ 15.

Ustęp 2 § 1 regulaminu w łączności z § 2 tego regulaminu należy rozumieć w ten sposób, że przedmiotem opracowania są:

A) źródła podane w punktach a) oraz c—g § 2 regulaminu jedynie tylko w takim zakresie, jaki wskazuje ustawa z dnia 23 grudnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 1818 ex. 1928).

B) źródła podane w punkcie b) § 2 regul. natomiast w całości.

W wypadkach gdy przepisy zamieszczono w źródłach wskazanych w § 2 lit. b) regul. zmieniono lub częściowo uchylono przepisami ogłoszonemi w publikacjach innych, aniżeli wymienionych

w § 2 lit. b) regulaminu (np. w Monitorze Polskim), należy odnośne zmiany uwzględnić w tekście przepisów będących przedmiotem opracowania [1]).

ad 1) **Dodatkowo ustalono, że jeżeli przepis ogłoszony w Dzienniku Ustaw został następnie zmieniony lub całkowicie uchylony przepisem ogłoszonym w wydawnictwie, które nie jest organem promulgacyjnym (więc w Monitorze Polskim lub w jednym z Dzienników Urzędowych ministerjalnych — nie dotyczy to zaś Dziennika Taryf Kolejowych), w takim razie normę zamieszczoną w Dzienniku Ustaw należy przytoczyć w całości, w uwadze zaś wskazać na zmianę względnie uchylenie, dokonane w sposób wyżej wskazany.**

Przepisy, które zostały republikowane z Dziennika Ustaw w Dzienniku Urzędowym b. dzielnicy pruskiej, drukuje się oczywiście tylko jeden raz z odpowiednią uwagą dotyczącą republikowania.

§ 16.

Zbiór Praw ma objąć wszystkie [1]) przepisy, które w określonym terminie (§ 14 instr.) posiadają moc obowiązującą.

ad 1) **Dodatkowo ustalono co następuje:**

Przepisy dotyczące pozbycia, zamiany i t. d. gruntów państwowych, przepisy dotyczące wywłaszczeń, przepisy o budowie kolei i t. p. zamieszcza się w Zbiorze Praw tylko o tyle, o ile zawarte w nich upoważnienia nie zostały skonsumowane wskutek wprowadzenia w życie odnośnych zarządzeń.

Przepisy amnestyjne zamieszcza się w Zbiorze, o ile pochodzą od ustawodawcy polskiego (odpadają zatem amnestje pochodzące od okupantów, a ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Departamentu Sprawiedliwości).

§ 17.

Przy rozpatrywaniu pytania, czy dany przepis posiada jeszcze moc obowiązującą czy też ją utracił, należy stosować wskazówki zawarte w niniejszej instrukcji, a w ich braku ogólne zasady przyjęte w nauce prawa.

Referaty nie są uprawnione do rozpatrywania mocy obowiązującej poszczególnych przepisów ze stanowiska ich legalności lub ważności wzgl. dopuszczalności ich publikacji.

§ 18.

Gdy ustawodawca, wydając nową normę, nie określa w niej swego stosunku do norm poprzednich, znajduje zastosowanie zasada ogólna: „lex posterior derogat legi priori". Zasada ta oznacza, że nowa norma ogólna uchyla w zakresie przez nią objętym poprzednie przepisy ogólne, nie uchyla jednakże przepisów specjalnych, rozumianych jako wyjątki od prawa ogólnego (lex posterior generalis non derogat legi priori speciali).

Gdy nowa norma jest sama przepisem specjalnym, uchyla ona normę ogólną tylko w tym zakresie, którego dotyczy.

Ustalenie, które z badanych przepisów mają charakter norm ogólnych, które zaś uważać należy za szczególne, nastąpić winno w drodze zbadania intencyj ustawodawcy oraz interpretacji logicznej.

§ 19.

Gdy ustawodawca w tekście nowej normy używa formułki derogacyjnej uchylającej wszelkie przepisy poprzednie, z nową normą sprzeczną, przyjąć należy, że formułka ta jest z reguły identyczna z zasadą: lex posterior derogat legi priori i stosować wskazówki par. poprzedniego.

Sprzeczność dwóch nierównocześnie ogłoszonych przepisów polegać może na kolizji ich treści (sprzeczność logiczna), lub formy (sprzeczność formalna).

Przepisy identyczne pod względem treści i formy należy uznawać za sprzeczne, gdy są ogłoszone nierównocześnie.

§ 20.

Gdy ustawodawca w tekście nowej normy używa formułki derogującej wszelkie przepisy dotyczące „przedmiotów" lub „spraw" unormowanych nowym przepisem, przyjąć należy, że formułka taka uchyla nietylko poprzednie normy ogólne, lecz i przepisy szczególne. W tym wypadku znajduje wyłącznie zastosowanie nowa norma.

§ 21.

Gdy ustawodawca wylicza enumeratywnie przepisy poprzednie, które tracą moc prawną z chwilą wejścia w życie nowej normy, nie należy się ograniczać do uchylenia tych wyliczonych w akcie derogacyjnym przepisów, lecz nadto zbadać w braku odmiennego wyraźnego zastrzeżenia ustawodawcy, czy z mocy zasady lex posterior derogat legi priori nie upadają jeszcze inne przepisy, prócz wyliczonych w akcie derogacyjnym (par. 18).

§ 22.

Gdy ustawodawca, niezależnie od sposobu derogacji, wymienionego w paragrafie poprzednim, posługuje się nadto posiłkowo którąkolwiek z formułek, określonych w §§ 19 lub 20, należy stosować wskazówki podane w tych paragrafach.

§ 23.

Uchylenie przepisów szczególnych rozszerza zakres stosowania prawa ogólnego, które obejmuje automatycznie wszystkie dziedziny znajdujące się przedtem pod działaniem przepisów szczególnych.

§ 24.

Gdy przepis prawny nie obowiązuje, jego uchylenie należy uzasadniać najbliższym chronologicznie przepisem derogacyjnym, choćby ten ostatni również utracił moc prawną.

§ 25.

Przepis uchylony, w braku odmiennego zastrzeżenia ustawodawcy, przestaje istnieć jako norma prawna nawet w wypadku, gdyby ustawodawca następnie przywrócił dany stosunek prawny, podstawą istnienia tego stosunku będzie nowa norma.

§ 26.

Przy rozpatrywaniu mocy obowiązującej przepisu należy zwracać uwagę także na następujące powody ustania mocy obowiązującej:

a) upływ terminu,

b) ziszczenie się warunku rozwiązującego lub nieziszczenie się warunku zawiązującego,

c) jeśli przepis wydano wyłącznie ze względu na pewne okoliczności przejściowe, które już minęły (np. ze względu na wojnę, klęski żywiołowe, stosunki aprowizacyjne i t. p.), lub też w związku z instytucją, która prawnie utraciła byt (cessante legis ratione cessat lex ipsa).

Przy rozpatrywaniu mocy obowiązującej przepisów wykonawczych należy zawsze zwracać uwagę na kwestję mocy obowiązującej tych norm, na podstawie których zostały wydane [1].

ad 1) **Dodatkowo zakomunikowano referentom resortowym co następuje:**

Referat główny prosi wszystkie zainteresowane referaty o szczególniejsze zwrócenie uwagi na zmiany wynikające z rozporządzeń Prezydenta R. P.: o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, o postępowaniu administracyjnem, o postępowaniu przymusowem w administracji i o postępowaniu karno-administracyjnem.

§ 27.

Wskutek upływu terminu tracą moc obowiązującą te przepisy, ktore wyraźnie postanawiają, że z określonym zgóry terminem przestają obowiązywać, lub że będą obowiązywały tylko przez określony zgóry okres czasu.

Ze względów systematycznych należy jednak w Zbiorze Praw zamieszczać przepisy zawierające upoważnienia dla władzy wykonawczej do wydawania norm, chociażby odpowiadały warunkom podanym w ustępie pierwszym niniejszego paragrafu — jeżeli równocześnie zamieszcza się w Zbiorze Praw jako obowiązujące rozporządzenia władzy z powołaniem się na te upoważnienia.

Ponadto należy zamieszczać w Zbiorze Praw tego rodzaju przepisy upoważniające, mimo że władza w terminie z upoważnienia nie skorzystała, — jeżeli z istoty i celu danej normy wynika, że upoważnienie może względnie nawet winno być wyzyskane mimo upływu terminu (np. art. 143 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 6 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 28 poz. 257).

§ 28.

Data wejścia w życie, a nie data ogłoszenia decyduje o tem, który przepis uważać należy za wcześniejszy wzgl. późniejszy [1].

ad 1) **W brzmieniu ustalonem pismem referatu głównego z 28 lutego 1930 Nr. 3782.**

III. PRZEPISY FORMALNE.

§ 29.

Według § 3 regulaminu przepisy, które mają wejść do Zb. Praw, winny być należycie uporządkowane.

Uporządkowanie przepisów polega na włączeniu w miarę możności do tekstu norm znowelizowanych — późniejszych przepisów nowelizujących. Jednak referatom nie służy prawo projektowania jakichkolwiek zmian w tekście przepisów, które muszą być zamieszczone w Zb. Praw w takiem brzmieniu, jakie im nadał ustawodawca [1]) [2]).

ad 1) **Dodatkowo referat gł. ustalił co następuje: jeśli w treści przepisu jest powołana pewna norma (np. ustawa o środkach prawnych), która przestała obowiązywać, to odnośne postanowienie należy podkreślić czerwonym kolorem jako nieobowiązujące, a w uwadze wskazać przepis uchylający. Jedynie w wypadkach najprostszych i niebudzących wątpliwości można wprowadzić nowe brzmienie do tekstu np. tam, gdzie zamiast „Ministerstwa Kolei Żelaznych" wchodzi „Ministerstwo Komunikacji".**

ad 2) **Co do tekstów umów międzynarodowych postanowiono, że traktaty i konwencje międzynarodowe zamieszcza się zarówno w tekście polskim, jak i wszystkich tekstach obcych.**

§ 30.

Jeżeli norma późniejsza polega wyłącznie na nowelizacji expressis verbis poszczególnych artykułów (paragrafów) normy wcześniejszej, którym nadaje nowe brzmienie, należy w tekście normy wcześniejszej zamieścić odnośne artykuły (paragrafy) w nowem brzmieniu, podkreślając cały nowy tekst czarnym atramentem oraz dodając uwagę, iż przepis zamieszczono „w brzmieniu art. 3 (§) (ustawy) rozporządzenia . . . ."

§ 31.

Jeżeli norma późniejsza nowelizuje normę wcześniejszą w sposób inny, aniżeli podany w § 30, albo częściowo w ten, a częściowo w inny sposób,

należy w zasadzie zamieścić osobno każdą z tych norm w całości [1]*).*

Te przepisy normy wcześniejszej, które nie obowiązują, należy podkreślić czarnym atramentem, powołując się w uwadze na odnośny odmienny przepis normy późniejszej.

Zmiany wynikające w sposób niewątpliwy z przepisów późniejszych, o ile dadzą się wcielić całkowicie do tekstu pierwotnego, należy w tym tekście uwzględnić, podkreślając odnośne miejsce czarnym atramentem. Odnosi się to w szczególności do późniejszych przepisów waloryzacyjnych, przepisów wprowadzających zmiany nazw urzędów i t. p. [2]*).*

ad 1) **Dodatkowo ustalono co następuje:**

Odnośnie do przepisów, których treść polega tylko na całkowitem skasowaniu przepisu poprzedniego, to:

a) o ile chodzi o 2 przepisy polskie, należy uważać, iż oba przepisy są nieaktualne i żadnego z nich w zbiorze nie zamieszczać;

b) jeżeli zaś chodzi o ustawę polską znoszącą dawniejszą ustawę zaborczą, należy ustawę polską w zbiorze zamieścić;

ad 2) **Dodatkowo wyjaśniono, że zasada: „cessante legis ratione" ma zastosowanie zarówno do całych ustaw, jak i do poszczególnych artykułów ustawy. Jeżeli z tego powodu poszczególny artykuł przestał obowiązywać, należy treść jego opuścić, a pozostawić tylko jego numer porządkowy zaopatrując w uwagę, że nie obowiązuje jako przejściowy.**

§ 32.

Sprostowania poszczególnych przepisów, które były później ogłaszane, należy uwzględnić odrazu w tekście przepisu, powołując się w uwadze na odnośne sprostowanie.

Poza tem tekst przepisów musi być dla Zb. Praw przyjęty w takiem brzmieniu, w jakiem był ogłoszony i referatom nie przysługuje prawo prostowania na własną rękę omyłek w tekście, o ile omyłki te nie były w drodze urzędowej sprostowane, z wyjątkiem oczywistych omyłek druku. Na omyłki, które w myśl powyższego nie ulegają sprostowaniu, należy zwrócić uwagę w formie osobnego odnośnika.

§ 33.

Tekst każdego przepisu winien być włączony do Zb. Praw wraz ze wszystkiemi istotnemi częściami składowemi, t. j.

a) pełnym tytułem, b) datą wydania, c) nazwą odnośnej publikacji, d) numerem, pozycją, e) datą ogłoszenia [1]*).*

Natomiast cytując przepisy w uwagach redakcyjnych należy wskazać:

a) rodzaj normy (ustawa, rozporządzenie i tytuł w skróceniu),

b) datę wydania,

c) nazwę odnośnej publikacji,

d) numer, pozycję,

e) datę ogłoszenia.

ad 1) **Dodatkowo ustalono co następuje:**

Ustawy ratyfikacyjne zamieszcza się przed konwencją, oświadczenia zaś o przystąpienie zamieszcza się po konwencji)

Podpisów znajdujących się pod ustawami i rozporządzeniami nie zamieszcza się w Zbiorze Praw.

W niektórych przepisach (zwłaszcza dekretach z lat 1918 i 1919) data przepisu jest zamieszczona na końcu przepisu, a nie w nagłówku (np. poz. 77 z r. 1919). W tych wypadkach należy zatrzymać układ oryginału.

Wskazanie wydawnictwa oraz numeru i pozycji należy zawsze zamieszczać bezpośrednio pod tytułem np.:

Rozporządzenie Ministra Komunikacji
z dnia 31 grudnia 1929 r.
w sprawie zmiany statutu dyrekcyjnej rady kolejowej
(Dz. U. R. P. Nr. 19 poz. 149 z dnia 19 marca 1930).

§ 34.

Wszelkie uwagi redakcyjne należy zamieszczać na końcu poniżej właściwego tekstu przepisów, dodając zarówno w tekście jak przy poszczególnych uwagach odpowiednie odnośniki (numery) [1]*).*

ad 1) **Dodatkowo ustalono co następuje:**

Wszelkie uwagi dotyczące pewnej normy należy numerować kolejno, począwszy od 1 i wszystkie zamieścić na końcu danej normy.

Jeżeli do jednej i tej samej normy odnosi się kilka uwag o identycznej treści, należy wszystkie te uwagi traktować jako jedną uwagę i numerować jednym i tym samym numerem.

§ 35.

Cały elaborat referatu resortowego winien być stosownie do § 12 instr. podzielony na grupy.

Wypracowanie obejmujące jedną grupę winno się składać z 2 części:

a) z tekstu, który ma wejść do Zbioru Praw (pkt. c) § 6 instr. wraz z uwagami (§ 34 instr.),

b) z zestawienia przepisów, które uznano za nieobowiązujące, a tem samem za wyłączone od ogłoszenia w Zbiorze Praw wraz z istotnem uzasadnieniem przy każdym przepisie, z jakiego powodu uznano go za nieobowiązujący (§ 6 pkt. d) instr.).

(C. d. n.)

Udział czynnika kolegjalnego w administracji ogólnej.

(Ciąg dalszy).

III.

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. poz. 265) przewidziało w art. 9, że do współdziałania z wojewódzkiemi władzami administracji ogólnej w wykonywaniu opieki nad zabytkami powołane będą okręgowe komisje konserwatorskie. Powołanie do życia tych komisyj nastąpiło przez rozporządzenie wykonawcze Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 stycznia 1931 r. (Dz. U. poz. 84), które w tej mierze przepisało:

§ 1. Do współdziałania z władzami wojewódzkiemi administracji ogólnej w wykonywaniu opieki nad zabytkami . . . tworzy się 9 okręgowych komisyj konserwatorskich . . .

§ 2. W skład każdej okręgowej komisji konserwatorskiej wchodzą:

a) wojewoda lub wyznaczony przez niego stały zastępca z pośród podwładnych mu urzędników. . .

b) konserwator,

c) 8 członków powołanych przez wojewodę na wniosek konserwatora z pośród osób, rozwijających, owocną działalność na polu opieki nad zabytkami.

§ 3. Komisji przewodniczy z urzędu wojewoda, który też zwołuje posiedzenia. . .

§ 6. Do kompletu posiedzeń komisji konieczna jest (prócz przewodniczącego) obecność połowy ogółu członków oraz obecność konserwatora.

§ 7. Przewodniczący ma prawo zapraszania na posiedzenia komisji rzeczoznawców z głosem doradczym.

§ 8. Do zakresu działania okręgowych komisyj konserwatorskich należy wypowiadanie opinij i zgłaszanie wniosków w sprawach dotyczących opieki nad zabytkami danego okręgu.

§ 9. Uchwały komisja wypowiada prostą większością głosów. Wojewoda lub jego zastępca i konserwator nie biorą udziału w głosowaniu.

Należy przedewszystkiem zauważyć, iż jakkolwiek niewątpliwie mamy tu do czynienia z udziałem czynnika obywatelskiego w administracji, jednak udział ten otrzymał inną formę, niż to przewidział dekret o organizacji władz z dnia 19 stycznia 1928 r. Zamiast przewidzianych tamże ogólnych ciał (rad, wydziałów. . .), powołanych do współdziałania z władzami administracji ogólnej, mamy tu stworzoną ad hoc komisję.

Okręgowa komisja konserwatorska posiada charakter mieszany obywatelsko urzędniczy, podobnie zresztą jak wydziały wojewódzkie i powiatowe, utworzone na zasadzie rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r., z tą różnicą, że w komisjach konserwatorskich element obywatelski ma wyraźną przewagę. Wspomniana przewaga polega nietylko na stosunku liczbowym elementu obywatelskiego do elementu urzędniczego, ale ponadto na wykluczeniu elementu urzędniczego od udziału w głosowaniu. Charakter uchwał okręgowych komisyj konserwatorskich został jasno określony przez przepis § 8 stwierdzający, iż komisje powołane są tylko do wypowiadania opinij i zgłaszania wniosków.

2. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. poz. 266)* upoważniło w art. 8 Ministra Robót Publicznych do utworzenia komisyj, któreby miały za zadanie stwierdzać kwalifikacje potrzebne dla wykonania zawodu żeglarskiego. Odnośne rozporządzenie wykonawcze, wydane już przez Ministra Komunikacji, oznaczone datą 30 października 1933 r., a ogłoszone w Dzienniku Ustaw z 1934 r. pod poz. 9, zawiera w interesującej nas kwestji przepisy następujące:

§ 1. Przy wojewódzkich władzach administracji ogólnej w Brześciu n/B., w Krakowie, we Lwowie, w Poznaniu, w Stanisławowie, w Toruniu, w Warszawie i Wilnie tworzy się komisje do stwierdzenia kwalifikacyj, potrzebnych do wykonywania zawodu żeglarskiego.

§ 2. (1) Komisja składa się z przewodniczącego i dwóch członków.

(2) Przewodniczącego komisji wyznacza wojewoda z pośród podległych mu urzędników. Jednego członka komisji wyznacza wojewoda z pośród kierowników statków państwowych lub prywatnych, drugiego zaś z pośród właścicieli statków i łodzi albo z pośród pracowników miejscowych przedsiębiorstw lub stowarzyszeń żeglugowych . . .

§ 9. . . (2) Przewodniczący komisji powinien niezwłocznie przesłać protokół sprawdzenia kwafilikacyj wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, przy której ustanowiona jest komisja przeprowadzająca sprawdzanie kwalifikacyj.

§ 10. (1) Przy wydawaniu patentu żeglarskiego wojewódzka władza administracji ogólnej kieruje się oceną komisji, ustaloną w protokóle sprawdzenia kwalifikacyj.

Również i tutaj czynnik obywatelski współdziała z władzami administracyjnemi w postaci specjalnego ciała, a nie w ramach kolegjów ogólnych, przewidzianych w dekrecie o organizacji władz. Wypada ponadto zauwa-

żyć, iż jakkolwiek wojewódzka władza administracji ogólnej obowiązana jest kierować się oceną komisji (§ 10), jednak wydanie decyzji (patentu żeglarskiego) jest zastrzeżone władzy wojewódzkiej, skutkiem czego działalność omawianych komisyj sprowadza się tylko do współdziałania z władzami administracji ogólnej, a nie do podejmowania uchwał, posiadających moc samoistnych decyzyj.

3. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej (Dz. U. poz. 267)* przewidziało ustanowienie w każdej gminie co najmniej jednego opiekuna społecznego (§ 2) oraz utworzenie gminnych, powiatowych i wojewódzkich komisyj opieki społecznej.

Według art. 13 w skład powiatowej komisji opieki społecznej wchodzą: 1) przewodniczący wydziału powiatowego lub inny wyznaczony przez niego członek tego wydziału, jako przewodniczący komisji, 2) członkowie sejmiku powiatowego, 3) opiekunowie społeczni oraz 4) przedstawiciele istniejących na obszarze powiatu stowarzyszeń i instytucyj społeczno-opiekuńczych. Wojewódzkie komisje opieki społecznej posiadają skład analogiczny (art. 16). Zadaniem wszystkich tych komisyj jest wydawanie opinij i inicjatywa w zakresie organizacji i sposobu wykonywania opieki społecznej oraz koordynowania działalności społeczno-opiekuńczej związków komunalnych i odnośnych stowarzyszeń względnie instytucyj.

Jak widzimy, cała działalność tych komisyj posiada charakter wyłącznie opinjodawczy i wnioskodawczy.

4. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych osób trudniących się samodzielnie kuciem koni (Dz. U. poz. 334)* postanowiło w art. 3, iż do przeprowadzania egzaminów z kucia koni i wydawania świadectw, stwierdzających posiadanie kwalifikacyj do samodzielnego wykonywania tego zawodu, powołane będą m. in. określone przez rozporządzenie wykonawcze komisje egzaminacyjne. Skład i zadania tych komisyj określiło rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 1 października 1928 r. (Dz. U. poz. 807), które w tej mierze wypowiedziało się w sposób następujący:

§ 8. Po ukończeniu szkoły lub kursu kandydat składa końcowy egzamin przed komisją egzaminacyjną

Przewodniczącym komisji egzaminacyjnej jest wojewódzki lekarz weterynaryjny . . .

Członkami komisji egzaminacyjnej są:

a) przedstawiciel właściwej izby rolniczej, na obszarach zaś nie objętych działalnością izb rolniczych — przedstawiciel społecznej organizacji rolniczej, wyznaczonej przez wojewodę (Komisarza Rządu m. st. Warszawy),

b) przedstawiciel właściwej izby rzemieślniczej, którym winien być kowal uprawniony do samodzielnego wykonywania zawodu kucia koni,

c) lekarz weterynaryjny, wykładający w szkole lub na kursie,

d) wojskowy lekarz weterynaryjny, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu,

e) osoba uprawniona do samodzielnego wykonywania zawodu kucia koni, prowadząca w szkole lub na kursie nauczanie praktyczne.

§ 14 . . O wyniku egzaminu komisja egzaminacyjna decyduje zwykłą większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 16 Kandydat, który złożył egzamin, otrzymuje świadectwo . . . Świadectwo winno być podpisane przez przewodniczącego i wszystkich członków komisji.

Świadectwo . . . stanowi dowód posiadania kwalifikacyj do samodzielnego wykonywania zawodu kucia koni . . .

Na specjalne podkreślenie zasługuje przepis § 16, który świadectwu, wystawionemu przez komisję, przyznaje ważność dokumentu, uprawniającego do wykonywania zawodu; a zatem czynnik mieszany urzędniczo-obywatelski wyręcza w tym przypadku władzę administracji ogólnej, przesądzając w miejsce tej ostatniej meritum sprawy. A więc niezależnie do faktu udziału czynnika obywatelskiego w wykonywaniu zadań administracji ogólnej i to udziału w formie specjalnej, a nie ogólnej, przepisanej przez rozporządzenie z dnia 19 stycznia 1928 r., mamy tu przypadek samoistnego działania ciała zbiorowego, przypominającego raczej system kolegjalny, o którym była mowa na wstępie, niż instytucję udziału czynnika obywatelskiego w administracji, wprzężoną w rydwan systemu biurowego.

5. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. poz. 382)* nakazało w art. 24, by przy każdym szpitalu publicznym czynna była rada szpitalna, w skład której powinni wchodzić: przedstawiciel odnośnej władzy administracyjnej jako przewodniczący i jako członkowie lekarz urzędowy oraz co najmniej jeden przedstawiciel organu wykonawczego związku samorządowego, a nadto w szpitalach, w których się mieszczą kliniki—przedstawiciel wydziału lekarskiego właściwego uniwersytetu. W razie wątpliwości, jaki organ wykonawczy związku komunalnego ma delegować swego przedstawiciela do rady szpitalnej, o tem rozstrzyga wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego.

Według art. 25 do zakresu działania rady szpitalnej należy wypowiadanie opinji i przedstawianie wniosku w ważniejszych sprawach, dotyczących szpitala. Zakres działania rady szpitalnej został bliżej określony w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lutego 1931 r. (Dz. U. poz. 195).

Mamy tu pierwszy przypadek, gdzie mowa jest o współudziale wydziału wojewódzkiego przy rozstrzygnięciach wojewody, czyli że czynnik obywatelski działa tu w formie, przepisanej przez rozporządzenie o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej. Niezależnie od tego dekret o zakładach leczniczych przewidział udział czynnika obywatelskiego w postaci specjalnej, jaką jest rada szpitalna.

6. *Ustawa z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym w brzmieniu załącznika do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. U. poz. 458)* postanowiła w art. 17, iż w razie niemożności wzięcia udziału w komisji poborowej przez lekarzy rządowych, obowiązani są zastąpić ich w tych czynnościach lekarze cywilni, wolno praktykujący, powołani do tego przez władze administracji ogólnej.

Charakterystycznem tej formy udziału czynnika obywatelskiego w czynnościach urzędowych jest, iż wspomniany czynnik działa tylko w zastępstwie elementu urzędniczego. Moment obywatelski takiego udziału zostaje ponadto osłabiony przez fakt, że ów lekarz cywilny zostaje powoływany przez władzę administracyjną, a nie wybierany przez którykolwiek organ pozaurzędowy lub co najmniej samorządowy.

7. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 19 lipca 1928 r. o uregulowaniu cen przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów oraz cegły (Dz. U. poz. 761)* zawiera w interesującej nas kwestji przepisy następujące:

§ 3. Władze uprawnione do wyznaczania cen wyznaczają je po uprzedniem zasięgnięciu opinji powołanych przez nie komisyj do badania cen.

§ 4. Komisja do badania cen składa się w równej części z przedstawicieli konsumentów oraz z przedstawicieli producentów i handlu.

§ 5. Członków komisji do badania cen powołuje kierownik władzy administracyjnej... z pośród delegatów wskazanych przez spółdzielnie spożywców i robotnicze pracownicze związki, oraz przedstawicieli rolnictwa i zainteresowanych gałęzi przemysłu i handlu.

Przewodniczącym komisji jest z urzędu kierownik władzy administracyjnej.

§ 7. Zakres działania komisji do badania cen obejmuje:

a) opinjowanie na jakie rodzaje (gatunki) przedmiotów . . . . należy wyznaczyć ceny i w jakiej wysokości,

b) badanie kalkulacji cen przedstawianych komisji przez wytwórców i kupców,

c) wydawanie opinji co do wysokości cen na żądanie władz administracyjnych. . .

§ 11. Władze administracji ogólnej są obowiązane przed wydaniem orzeczenia karnego zasięgnąć opinji komisji do badania cen, czynnej w miejscu urzędowania tej władzy.

Jak z przytoczonych przepisów widać, komisjom do badania cen nadany został charakter wybitnie opinjodawczy. Według rozporządzenia, wprawdzie władze były obowiązane do zasięgania opinji komisji, jednakże przy wydawaniu odnośnych zarządzeń nie koniecznie musiały one stosować się do opinji, wyrażonej przez komisję. Rozporządzenie utraciło moc obowiązującą z upływem terminu, na jaki zostało wydane, t. j. z dniem 31 grudnia 1929 r.

8. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 września 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o położnych* (Dz. U. z 1929 r. poz. 20) głosi:

§ 1. Osoby, pragnące wykonywać czynności położnych, winny zarejestrować się u powiatowej władzy administracji ogólnej. . .

§ 22. Komisja egzaminacyjna ocenia kwalifikacje uczennic, składających egzamin końcowy. . . . Uczennice, które złożyły egzamin końcowy. . . uzyskują dyplom z wyszczególnieniem uzyskanej oceny.

§ 23. Absolwentki prywatnych szkół położnych mogą uzyskać prawo wykonywania zawodu położnych po złożeniu egzaminu w jednej z państwowych szkół położnych, względnie przed specjalną komisją egzaminacyjną.

W skład specjalnej komisji egzaminacyjnej wchodzi lekarz, urzędujący przy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, jako przewodniczący, dyrektor jednej z państwowych szkół położnych oraz dyrektor i jeden z wykładowców prywatnej szkoły położnych, dla której uczennic powołuje się komisję Specjalną komisję egzaminacyjną powołuje wojewoda. . .

Do czynności specjalnej komisji egzaminacyjnej znajdują zastosowanie postanowienia § 22 niniejszego rozporządzenia.

Mamy tu podobnie jak w przypadku przytoczonym wyżej w pkt. 4, samoistne uprawnienie komisji do wydawania dyplomów,— z tą jednakże różnicą, że tu sam dyplom nie uprawnia jeszcze bezpośrednio do wykonywania zawodu, lecz stanowi tylko główną podstawę do uzyskania takiego prawa; uprawnienie bowiem do wykonywania praktyki położniczej nabywa się przez zarejestrowanie w powiatowej władzy administracji ogólnej.

Z tego względu nie można powiedzieć, by w tym przypadku czynność komisji wykra-

czała poza ramy współdziałania z władzami administracyjnemi, gdyż komisja nie została upoważniona do wydawania decyzyj w normalnem tego słowa znaczeniu.

9. Ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r. w brzmieniu załącznika do rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 13 kwietnia 1928 r. (Dz. U. poz. 574) przewidziała w art. 238 utworzenie w każdem województwie rady wodnej, któraby w ważnych sprawach gospodarstwa wodnego wypowiadała swą opinję tak na wezwanie wojewody, jak i innych władz wodnych oraz któraby ponadto była uprawniona do samodzielnego przedkładania swej opinji ministrom za pośrednictwem wojewody.

Wykonawcze *rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 2 września 1929 r. o wojewódzkich radach wodnych (Dz. U. poz. 567)*, rozwijając w tej mierze bliżej postanowienia ustawowe, określiło skład rady w sposób następujący:

§ 1. W o j e w ó d z k a r a d a w o d n a składa się z przewodniczącego i jego zastępcy, mianowanych przez Ministra . . . oraz z 9 członków, wybranych po jednej trzeciej przez:

1) organa uchwalające wojewódzkiego związku komunalnego,

2) izby rolnicze,

3) izby przemysłowo-handlowe i izby rzemieślnicze.

§ 4) Do czasu zorganizowania właściwego samorządu wojewódzkiego członków wojewódzkiej rady wodnej i ich zastępców, przypadających na organa uchwalające wojewódzkich związków komunalnych, wybierają względnie wyznaczają organa wymienione w art. 260 ust. 1 i 2 ustawy wodnej.

Powołane wyżej ust. 1 i 2 art. 260 ustawy wodnej posiadają brzmienie:

(1) Do czasu ustawowego zorganizowania ciał samorządowych wyższego rzędu będą regulowane sprawy, zastrzeżone w niniejszej ustawie ustawodawstwu wojewódzkiemu: na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego statutem wojewódzkiego związku komunalnego, na obszarze Małopolski rozporządzeniami wojewody, na obszarze b. zaboru rosyjskiego rozporządzeniami wojewody, opartemi na uchwałach rady wojewódzkiej . . .

(2) Przez rady wojewódzkie, o których mowa w niniejszej ustawie, należy rozumieć: na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego — wydział wojewódzki wojewódzkiego związku komunalnego, na obszarze b. zaboru rosyjskiego — wojewódzkie ciała kolegjalne.

Przytoczone przepisy — nie grzeszące zbytnią przejrzystością — wskazują na to, iż w wojewódzkich radach wodnych czynnik obywatelski ma udział wcale pokaźny, gdyż dopływ tego elementu został zapewniony zarówno od strony samorządu gospodarczego jak i samorządu terytorjalnego.

O ile chodzi o formę tego udziału, to w tym przypadku mamy aż dwie formy; czynnik obywatelski występuje bądź w postaci ciał specjalnych, jakiemi są wojewódzkie rady wodne, bądź — tylko na obszarze województw centralnych i wschodnich — w postaci wojewódzkich ciał kolegjalnych (rad i wydziałów wojewódzkich).

Jakkolwiek wojewódzkim radom wodnym przyznany został samodzielny zakres działania i prawo zwracania się do samych ministrów, jednak właściwość tych rad nie wykracza poza działalność opinjodawczą i wnioskodawczą. Uchwały rady zapadają oczywiście kolegjalnie i przechodzą większością głosów, przyczem stanowisko przewodniczącego przeważa przy równości głosów (§ 9 rozp. wyk.).

10. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 kwietnia 1929 r. w sprawie powołania Głównej i Wojewódzkich Komisyj do badania mąki i pieczywa (Mon. Pol. poz. 313)* głosi w interesującej nas kwestji:

§ 1. Powołuje się przy Ministrze Spraw Wewnętrznych Główną Komisję do badania mąki i pieczywa, zaś przy wojewodach (Komisarzu Rządu na m. st. Warszawę) — W o j e w ó d z k i e K o m i s j e d o b a d a n i a m ą k i i p i e c z y w a.

§ 2. Do zakresu prac Głównej Komisji do badania mąki i pieczywa należy w y d a w a n i e o p i n j i w charakterze czynnika fachowego przy regulowaniu przemiału zbóż chlebowych i wypieku, a w szczególności:

1) w dziedzinie młynarstwa:

b) współdziałanie z władzami naczelnemi w wykonywaniu nadzoru nad produkcją młynarską pod względem przestrzegania jakości przemiału w myśl obowiązujących przepisów;

f) praktyczne badanie surowców i produktów przemiału;

2) w dziedzinie piekarstwa:

a) współudział w akcji mechanizowania piekarń;

b) współudział w nadzorze nad stanem sanitarnym piekarń i zakładów przerabiających mąkę;

c) współudział w akcji ulepszania jakości pieczywa.

§ 3. Do zakresu prac Wojewódzkich Komisyj do badania mąki i pieczywa należą sprawy, wymienione w ust. 1 p. b), f), ust. 2 p. a), b), c), § 2, jak również opinjowanie innych spraw, przekazanych jej przez . . . wojewodę.

§ 6. W skład Wojewódzkich Komisyj do badania mąki i chleba wchodzą:

1) Wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę), jako przewodniczący,

2) trzej urzędnicy, wyznaczeni przez wojewodę ..

3) rzeczoznawca przemysłu młynarskiego, powoływany w miarę potrzeby przez wojewodę,

4) rzeczoznawca przemysłu piekarskiego, powoływany w miarę potrzeby przez wojewodę.

Poza tem w posiedzeniach Wojewódzkich Komisyj do badania mąki i pieczywa mogą brać udział z g ł o s e m d o r a d c z y m na zaproszenie wojewody delegaci organizacyj młynarskich i piekarskich.

§ 8. Główna oraz Wojewódzkie Komisje do badania mąki i pieczywa obradują według regulaminów, zatwierdzonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wspomniany regulamin został ogłoszony w Monitorze Polskim Nr. 300 poz. 705 z 1929 r. Według § 7 tego regulaminu komisje wojewódzkie uchwalają swoje wnioski zwykłą większością głosów, przyczem w razie równości głosów wniosek upada; przewodniczący nie bierze udziału w głosowaniu. Jedynie w przypadku, gdy wnioski komisji wojewódzkiej mają być zgłoszone do Głównej Komisji—przy równości głosów decyduje o przedstawieniu wniosku przewodniczący.

Widzimy, że komisje do badania mąki i pieczywa są pomyślane jako opinjodawcze i współdziałające organa kolegjalne, złożone z elementu mieszanego urzędniczo-obywatelskiego. Charakterystyczny jest przepis regulaminu o wykluczeniu przewodniczącego (z wyjątkiem przytoczonym wyżej) od głosowania oraz o upadnięciu wniosku w razie równości głosów, — co dobitnie uwypukla zamiar prawodawcy niewpływania na uchwały, podejmowane przez komisje. Podkreślić ponadto wypada, że rozporządzenie rozróżnia w § 6 trwały udział czynnika obywatelskiego w komisjach oraz udział dorywczy (tylko z głosem doradczym).

11. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 20 lutego 1930 r. o sposobie mianowania przedstawicieli inwalidów wojennych do inwalidzkich komisyj odwoławczych (Dz. U. poz. 170)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 1. Członkami inwalidzkiej komisji odwoławczej przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, względnie inwalidzkiej komisji odwoławczej przy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, w charakterze przedstawicieli inwalidów wojennych, mogą być inwalidzi wojenni, obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, liczący co najmniej 25 lat, posiadający wykształcenie co najmniej w zakresie 7 klas szkoły powszechnej, nieposzlakowanej przeszłości, zamieszkali na obszarze działania inwalidzkiej komisji odwoławczej.

§ 3. Właściwy wojewoda (Komisarz Rządu m. st. Warszawy) mianuje członkami inwalidzkiej komisji odwoławczej przy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej po jednym z pośród 3 kandydatów, odpowiadających wymienionym w § 1 warunkom, a przedstawionych przez zarząd miejscowy każdego prawnie istniejącego zrzeszenia inwalidów wojennych, liczącego co najmniej 300 członków inwalidów wojennych na obszarze działania władzy mianującej.

Według rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Skarbu, Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lipca 1929 r. w sprawie częściowej zmiany rozporządzeń wykonawczych do ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin... (Dz. U. poz. 429) udział przedstawicieli inwalidów wojennych w inwalidzkiej komisji odwoławczej przy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej jest czysto fakultatywny, gdyż udział tego czynnika przy wydawaniu orzeczeń nie jest konieczny (§ 104 ust. 3).

Ponieważ inwalidzkie komisje odwoławcze są wybitnie nacechowane przewagą elementu urzędniczego oraz stanowią instancję odwoławczą od orzeczeń komisyj wojskowo-lekarskich (inwalidzkich komisyj rewizyjno-lekarskich), złożonych wyłącznie z elementu urzędniczego, przeto ograniczamy się tu do wzmianki o tem, odkładając omówienie zakresu działania i składu obu wspomnianych komisyj do rozdziału następnego, gdzie będzie mowa o ciałach kolegjalnych bez udziału czynnika obywatelskiego.

12. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 15 maja 1930 r. w sprawie rady i komisyj do spraw kolonij letnich (Mon. Pol. poz 272)* głosi:

§ 1. Celem skoordynowania prac Rządu, organów samorządowych i społeczeństwa w dziedzinie zapewnienia dzieciom i młodzieży możności korzystania z kolonij letnich i półkolonij, tworzy się:

a) przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej—radę do spraw kolonij letnich,

b) przy wojewódzkich władzach administracji ogólnej — (w m. st. Warszawie — przy Komisarjacie Rządu) komisje do spraw kolonij letnich.

§ 4. W skład komisyj do spraw kolonij letnich wchodzą:

1) jako przewodniczący wojewoda, względnie w jego zastępstwie naczelnik wydziału pracy i opieki społecznej urzędu wojewódzkiego,

2) naczelnik wydziału zdrowia publicznego jako zastępca przewodniczącego,

3) delegat kuratorjum okręgu szkolnego,

4) delegat zarządu okręgowego związku kas chorych . . .

5) delegat rady wojewódzkiej . . .

6) 4 przedstawicieli tych organizacyj samorządowych i społecznych, mających za zadanie prowadzenie kolonij letnich, względnie opiekę nad dziećmi, które wyznaczy wojewoda.

7) w m. st. Warszawie — delegat Rady Szkolnej m. st. Warszawy,

§ 5. Zadaniem komisyj do spraw kolonij letnich jest:

1) współdziałanie w organizowaniu na terenie swej działalności kolonij letnich . . .

2) koordynacja działalności kolonij letnich,

3) rozciąganie dozoru nad prawidłową działalnością kolonij,

4) popieranie działalności władz komunalnych i organizacyj społecznych w przeprowadzaniu planowej akcji kolonij letnich,

5) propaganda zadań i znaczenia kolonij letnich,

6) utrzymywanie ewidencji instytucyj prowadzących kolonje . . .

7) wydawanie instrukcyj w sprawie praw i obowiązków pracowników kolonij letnich,

8) organizowanie kursów dla pracowników kolonij i opracowanie programu takich kursów,

9) opinjowanie w sprawie rozdziału sum dla poszczególnych kolonij.

Mimo tak różnorodnych zadań, do spełniania których komisja została powołana, mamy tu jednak typowy tylko organ opinjodawczy i współdziałający z władzami administracji ogólnej. Tak jak w przeważającej ilości przytoczonych przykładów, w komisjach dla spraw kolonij letnich czynnik obywatelski jest reprezentowany nie w formie ogólnej, przewidzianej przez rozporządzenie z dnia 19 stycznia 1928 r., lecz w formie ciała specjalnego.

13. *Rozporządzenie IV Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2 grudnia 1930 r. w sprawie wymiaru samoistnego podatku komunalnego od gruntów państwowych (Dz U. z 1931 r. poz. 38)* powołuje w § 2 do przeprowadzenia klasyfikacji gruntów państwowych w powiecie dla wymiaru samoistnego podatku komunalnego — komisje klasyfikacyjne. W skład tej komisji wchodzą: jako przewodniczący — starosta powiatowy lub wyznaczony przezeń urzędnik starostwa, jako członkowie zaś — delegaci poszczególnych urzędów względnie instytucyj państwowych, zarządzających oddzielnemi jednostkami gruntów państwowych w danym powiecie, naczelnik urzędu skarbowego lub delegowany przezeń urzędnik oraz dwóch członków sejmiku powiatowego. Komisja ma za zadanie zaliczyć grunty do poszczególnych klas, obliczyć idealny podatek państwowy oraz ustalić kwoty maksymalne, do wysokości których samoistny podatek komunalny może być wymierzany.

Według § 8 tego rozporządzenia, przeciw uchwale większości komisji pozostali jej członkowie mogą w ciągu 14 dni od dnia powzięcia uchwały wnieść sprzeciw do wojewody, który go rozstrzyga przy współudziale z głosem stanowczym wydziału wojewódzkiego.

Wypada przedewszystkiem zauważyć, że w niniejszym przypadku czynnik obywatelski jest reprezentowany w dwóch rozmaitych, a przytem różnorodnych co do zakresu działania, ciałach kolegjalnych, raz w kolegjum specjalnem, jakiem jest komisja klasyfikacyjna, trafiając tamże poprzez organ samorządu powiatowego, drugi raz — w kolegjum ogólnem, mianowicie w wydziale wojewódzkim.

O ile chodzi o komisje klasyfikacyjne, podnieść należy, iż przyznany im został samoistny zakres działania z prawem wydawania samodzielnych uchwał, posiadających znaczenie decyzji. Uchwały bowiem komisyj klasyfikacyjnych nie stanowią substratu do decyzyj, wydawanych przez monokratyczne władze administracji ogólnej, lecz same przesądzają meritum sprawy. Mamy tu zatem jeden z nielicznych przypadków systemu kolegjalnego, o którym była mowa na wstępie.

W. TRZCIŃSKI.

Miasto Słonim w liczbach w r. 1934.

Monografja gospodarczo-statystyczna.

(Ciąg dalszy)

Czytelnictwo. Są 4 bibljoteki publiczne i 1 sejmikowa (2073 tomy — 273 czytelników). Są poza tem bibljoteki: Strzelca, Stow. Urzędników Skarbowych i Stow. Urzędników Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. W mieście są 4 świetlice, z których korzysta 230 osób. Istnieje dom ludowy, gdzie odbywają się koncerty, zabawy i odczyty.

Stowarzyszenia w Słonimie i powiecie.

polskie:

wojsk. i sport.	49 oddz.	—	2.903	człon.
oświat.-kult.	17 „	—	1.075	„
młodzieży	12 „	—	1.343	„
kobiece	9 „	—	510	„
humanit.	3 „	—	166	„
rolnicze	86 „	—	5.063	„
koop. bankowe	1 „	—	326	„
„ spożywcze	2 „	—	355	„
zw. zaw. rob.	11 „	—	670	„
„ „ urzęd.	13 „	—	334	„
„ inwalid.	1 „	—	780	„
BBWR	15 „	—	434	„
str. pożarne	33 „	—	1.662	„
opieka społ.	1 „	—	475	„
różne	15 „	—	845	„
razem	268 „		16.941	„

żydowskie:

sportowe	2	—	180	człon.
oświat.	15	—	1.167	„
młodzieży	1	—	67	„
kobiece	1	—	55	„
humanit.	3	—	300	„
koop. bank.	2	—	1.037	„
zw. zaw. rob.	6	—	660	„
„ „ urzęd.	1	—	30	„
politycz.	11	—	750	„
opiek. społ.	10	—	1.437	„
razem	52 od.		5.683	człon.

Prasa codzienna polska rozchodząca się w Słonimie. 1) Dzień Dobry 300 egz., 2) Express Codzienny 125 egz., 3) Il. Kurj. Codzienny 70 egz., 4) Kurjer Nowogr. 58 egz., 5) Gazeta Polska 30 egz., 6) Kurj. Poranny 22 egz., 7) Nowy Kurj. Wileń. 13 egz., 8) Kurj. Warszawski 10 egz., 9) Gaz. Warszawska 8 egz., 10) Słowo 7 egz., 11) Robotnik 5 egz., 12) Nowa Polska 5 egz., 13) Wieczór Warsz. 5 egz., 14) Ostat. Wiad. 5 egz., 15) Monitor 4 egz., 16) Echo Polskie 4 egz., 17) Kurj. Codz. 3 egz., 18) Express Por. 3 egz., 19) Dz. Wileń. 2 egz., 20) Kurj. Polski 2 egz., 21) ABC 2 egz., 22) Kurj. Wil. 1 egz., 23) Gaz. Kat. 1 egz., 24) Wielkopol. 1 egz., 25) Czas 1 egz., 26) Dobry Wieczór 1 egz., 27) Express Zagł. 1 egz., 28) Gaz. Częstoch. 1 egz., 29) Kurj. Zagł. 1 egz., 30) Wiad. Codz. 1 egz. Razem 692 egz.

Przeciwko tym samodzielnym uchwałom dopuszczalne jest — jak widzimy — wniesienie odwołania, które rozstrzyga wojewoda przy udziale wydziału wojewódzkiego, a więc przy udziale czynnika obywatelskiego, działającego tu już w sposób określony przez dekret organizacyjny.

14. *Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Skarbu z dnia 30 lipca 1931 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 21 marca 1931 r. o ograniczeniach w sprzedaży, podawaniu i spożyciu napojów alkoholowych (Dz. U. poz. 595)* zawiera w odniesieniu do omawianego zagadnienia następujące przepisy:

§ 8[1]). Izby Skarbowe w porozumieniu z właściwymi wojewodami i po zasięgnięciu opinij właściwych wydziałów wojewódzkich względnie komisyj do walki z alkoholizmem podzielą . . . kontyngenty detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych na poszczególne miasta i gminy wiejskie. . .

§ 32. Przy władzach administracji ogólnej I instacji utrzymuje się komisje do walki z alkoholizmem, w granicach przewidzianych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1928 r. w sprawie komisyj do walki z alkoholizmem oraz komisyj sanitarno-obyczajowych (Dz. U. poz. 708).

§ 33. Do zakresu działania powiatowych organów kolegjalnych względnie komisyj do walki z alkoholizmem należy:

a) wydawanie opinij w sprawie umieszczania zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w lokalach nieodpowiadających warunkom . . . ustawy,

b) opinjowanie w sprawie rozlokowania miejsc detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w poszczególnych miastach i gminach wiejskich,

c) wyznaczanie delegatów swoich dla kontroli wykonywania przepisów ustawy oraz rozporządzeń, na ich podstawie wydanych.

Podobnie jak to miało miejsce przy ukazaniu się rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1928 r., o którem była mowa w rozdziale II, konstatujemy tutaj dalsze ograniczenie zakresu działania komisyj do walki z alkoholizmem. Urzędy starościńskie już nie są obecnie zobowiązane do zasięgania opinij takich komisyj przy wydawaniu orzeczeń karnych w przypadkach przekroczeń z ustawy o ograniczeniach w sprzedaży, podawaniu i spożyciu napojów alkoholowych.

Wkońcu warto zaznaczyć, że zarówno ustawa antyalkoholowa, jak i omawiane w tym punkcie rozporządzenie, przewidywały powszechne głosowanie mieszkańców gminy nad wprowadzeniem w obrębie danej gminy zakazu sprzedaży napojów alkoholowych. Obecnie przepisy dotyczące plebiscytów antyalkoholowych już nie obowiązują, a to wobec noweli z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. poz. 863).

(C. d. n.).

[1]) Rozporządzenie ministrów Opieki Społecznej i Skarbu z dnia 23 czerwca 1933 r. (Dz. U. poz. 416) nadało paragrafowi 8 nieco inne brzmienie, nie zmieniając jednak istotnej jego zawartości.

Podług kierunku:

prorządowe	633	91,4%
N. D.	29	4,3%
socjalistyczne	5	0,1%
bezpartyjne	25	3,6%
razem	692	100,0%

Prasa żydowska:

Radjo	200
Moment	150
Hajnt	100
Tageblatt	30
Frajnd	10
Nasz Przeg.	30
razem	520

Podług kierunków:

Sjonist.	130	25%
bezp.	390	75%
	520	

Wbrew tym obliczeniom większość żydowskiego społeczeństwa hołduje poglądom sjonistycznym.

Sport, teatr, kino, radjo. Istnieje stadjon sportowy. Stowarzyszeń sportowych jest 9, z czego 4 polskie i 5 żydowskich: Związek Strzelecki, Polski Klub Sportowy, Klub Kajakowców, T. U. R., Hechalue Pionier, Haszomir Hacair, Boith Tommpeldar, Makabi, Jutrznia.

Przysposobienia wojskowe (7): kolejowe, pocztowców, kobiece, zw. rezerwistów, związek oficerów rezerwy, związek podoficerów rezerwy i Powiat. Komitet P. W. i W. F.

Teatru stałego w Słonimie niema. Raz na miesiąc przyjeżdża teatr Reduta z Wilna i objazdowy Teatr Wileński, raz na 2 miesiące przyjeżdża teatr grodzieński.

Chór istnieje przy kościele parafjalnym.

Kina są 2: jedno dla ludności cywilnej, drugie dla wojskowych.

Radjoaparatów jest w mieście 258.

Rada Miejska i Zarząd Miejski. Rada miejska w r. 1934 powstała na skutek porozumienia wyborczego. Składa się ona z 24 członków. Podług narodowości: 11 Polaków, 11 Żydów, 1 Białorusin i 1 Tatar. Podług wyznań: 12 chrześcian (10 katolików i 2 prawosławnych), 11 wyznania mojżeszowego i 1 mahometanin. Pod względem politycznym: 13 BBWR, 11 Żydów, z czego 1 BBWR, 2—sjonistów, 2—ortodoksów, 2—drobni kupcy, 2—związek rzemieślników, 1—straż pożarna, 1—właściciel nieruchomości, 1—związek kupców. Pod względem wykształcenia: Polacy—3 wyższe, 5 średnie, 4 niższe, Tatar—średnie, Białorusin—niższe, Żydzi—2 wyższe i 9 niższe.

Na czele Zarządu Miejskiego stoi burmistrz, wiceburmistrz i 3 ławników. Pod względem narodowościowym: 3 Polaków, 2 Żydów (3 katolików, 2— mojżeszowe). Pod względem wykształcenia: wyższe—1, średnie—2, niższe—2. Pod względem politycznym: BBWR—3, sjonista—1, bezpartyjny—1.

Rada miejska z r. 1929 składa się z BBWR—6, P.P.S.—2, Bund—6, Żydów różnych odłamów—10.

MATERJAŁY USTAWODAWCZE.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia . . . 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o gromadach.

(Ciąg dalszy).

Rozdział V.

Zasady gospodarki gromadzkiej.

Do art. 23.

§ 31. (1) Środki na zaspokojenie swych potrzeb gromada czerpie:

1) z dochodów z majątku gromady,

2) z dochodów z dobra gromadzkiego (w województwach: krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem),

3) z opłat za korzystanie z zakładów, przedsiębiorstw i urządzeń gromadzkich,

4) ze świadczeń w naturze,

5) z dochodów ze świadczeń podatkowych, przekazanych gromadzie przez gminę,

6) z dotacyj gminy,

7) z dochodów z dzierżawy prawa polowania i rybołówstwa, przekazanych gromadzie za zgodą zainteresowanych,

8) ze składek dobrowolnych mieszkańców gromady,

9) z innych źródeł dochodowych.

§ 32. Przy wymiarze świadczeń w naturze na cele publiczne gromady mają odpowiednie zastosowanie przepisy § § 2, 4, 6, 7, 8, 9 i 11— rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia. . . . . . . o wykonaniu ustawy o świadczeniach w naturze.

§ 33 (1) Dochód, otrzymywany przez gromadę, może być użyty tylko na cele wymienione w niniejszem rozporządzeniu.

(2) Przeznaczenie dochodu gromady na cele publiczne niewymienione w rozporządzeniu może nastąpić jedynie na mocy uchwały organu uchwalającego gromady, zatwierdzonej przez wydział powiatowy po zasięgnięciu opinji rady gminnej.

§ 34. W razie określenia udziału gromady w wykonywaniu zadań obowiązkowych w trybie art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846) dochód gromady powinien być użyty w pierwszym rzędzie na wynikające stąd zadania.

§ 35. Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkiem odbywa się z zachowaniem następujących zasad:

1. Wszelka nieruchoma i ruchoma własność gromady, dobro gromadzkie, jak również prawa i przywileje gromady oraz jej zobowią-

---

Pod względem narodowym: Polacy—7, Białorusin—1, Żydów — 16. Pod względem wyznania: katolików 5, 2 prawosławnych, 1 mahometanin, 16 żydów. Pod względem wykształcenia: wyższe—1, średnie—8, niższe—15. Pod względem zawodu: 2—urzędników, 1—nauczyciel, 2—wolne zawody, 5—kupców, 7—rzemieślników, 6—właścicieli nieruchomości, 1—bez zawodu.

Budżety miasta za lata 1928/29 i 1934/35.

Budżet na r. 1928/29.

Rozchody:

admin. ogól. . .	94.151.55	6.4%
majątek komunalny .	98.859.11	6.7
przedsięb. „ .	373.011.71	24.3
spłata długu . .	27.569.57	2.2
drogi i place publ. .	96.240.—	6.6
pomiary i plany rozbudowy . . .	60.500.—	4.2
oświata . . .	162.213.54	10.0
kultura i sztuka . .	1.100.—	0.8
zdrowie publ. . .	329.395.04	22.3
opieka społ. . .	55.215.—	3.8
popier. rolnictwa .	1.950.—	0.2
bezp. publ. . . .	73 965.53	5.0
różne	109.274.40	7.5
razem . .	1.483.445.45	100.0%

Dochody:

majątek komun. . .	27.493.51	1.8%
przedsięb. „ . .	148,997.03	10.0
subwencje i dotacje .	23.164.54	1.4
zwroty	3.923.—	0.3
opłaty administr. .	8.700.—	0.5
„ za korzystanie z urządzeń dobra publicznego . .	33.385.—	2.0
udział w podatk. państwowych . .	36.000.—	2.4
dodatki do podatków państwowych . .	150.864.—	12.2
podatki samoistne .	47.490.—	3.3
różne	116.66	—
pożyczki . . .	1.002.811.71	66.1
razem . .	1.483.445.45	100.0%

Budżet na r. 1934/35.

Rozchody:

administracja ogólna .	81.103	15.8%
majątek komunalny .	4.060	0.9
przedsięb. „ . .	34.460	6.8
spłata długów . .	161.530	31.7
drogi i place publiczne.	11.337	2.3
pomiary i plany rozbud.	1.000	0.2
oświata	56.404	11.4
kultura i sztuka . .	1.040	0.2
zdrowie publ. . .	42.006	7.2
opieka społ. . .	22.436	4.5
popieranie rolnictwa .	250	—
„ przemysłu i handlu.	3.070	0.6
bezpieczeństwo publ. .	64.616	12.6
różne	28.658	5.8
razem . .	511.978	100.0%

zania finansowe i ciężary natury prywatno-prawnej winny być spisane (zinwentaryzowane).

2. Gromady, posiadające majątek i dobro gromadzkie, lub gromadzkie urządzenia, zakłady i przedsiębiorstwa, mają obowiązek ponosić odpowiednie koszty, potrzebne dla utrzymania ich w całości i dobrym stanie.

3. Każda kategorja majątku i dobra gromadzkiego, jak też zakłady, urządzenia i przedsiębiorstwa gromadzkie, winny być tak zarządzane i użytkowane, aby przynosiły dochód na potrzeby gromady lub pożytki gospodarcze jej mieszkańcom.

§ 36. Wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, ustala w miarę potrzeby bliższe zasady gospodarki poszczególnych użytków gospodarki gromadzkiej, jak np: roli, łąk, pastwisk, ogrodów, sadów i t. p, nie naruszając jednak w niczem uprawnień osób trzecich, wynikających z aktów nadawczych, tabel likwidacyjnych i innych tytułów prawnych, a także niewątpliwego zwyczaju. Uprawnienia te może wojewoda, przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, w poszczególnych przypadkach przekazywać do odwołania wydziałom powiatowym.

§ 37. (1) Organ uchwalający jest obowiązany do podjęcia w ramach obowiązujących przepisów uchwał, określających zasady zarządu i użytkowania majątku gromadzkiego, a w szczególności:

1) czas ochronny i sposób stopniowego zagospodarowania majątku gromadzkiego,

2) zabezpieczenie majątku gromadzkiego przed wyniszczeniem, np. wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego, wybierania piasku, gliny, kamienia, wycinania drzew i t. p.,

3) opłaty za korzystanie z majątku gromadzkiego.

(2) Zarząd i użytkowanie dobra gromadzkiego w województwach: krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem reguluje organ uchwalający z zastrzeżeniem, że odpowiednie uchwały zostaną podjęte z zachowaniem miejscowych przepisów (§ 68 ust. gm. kraj. z dnia 12 sierpnia 1866 r. Dz. U. Kr. Nr. 19).

§ 38. (1) W sprawach, wynikających z powyższych postanowień, a dotyczących dobra gromadzkiego, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu administracyjnem. Odwołania w tych sprawach należy kierować do wydziału powiatowego, za pośrednictwem zarządu gminnego.

(2) Do przymusowego poboru przez organ gminny opłat za korzystanie z dobra gromadzkiego mają zastosowanie przepisy o postępowaniu przymusowem w administracji.

§ 39. Oddawanie inwestycyj, robót i dostaw gromadzkich, które nie są wykonywane w zarządzie gromady, gminy lub wydziału powiatowego oraz wydzierżawianie majątku, dobra lub przedsiębiorstw gromadzkich, jak: cegielnie, młyny i t. p., powinno się odbywać w drodze przetargu publicznego, w zakresie ustalonym przez wydział powiatowy.

§ 40. Do wydzierżawiania gromadzkich nieruchomości rolnych, wśród dających jedna-

---

Dochody:

majątek komunalny	31.920	6.0%
przedsięb. „	74.103	14.2
subwencje i dotacje	9.833	1.6
zwroty	117.836	22.8
opłaty administı.	6.700	1.0
„ za korzystanie z urządzeń dobra publicznego	25.190	4.7
udział w podatk. państwowych	45.000	8.7
dodatki do podatków państwowych	92.040	18.1
podatki samoistne	9 800	1.6
różne	1.352	0.1
nadzwyczajne, sprzed. majątku i przedsięb.	23.307	4.2
pożyczki	52.736	13.0
różne	22.161	4.0
razem	511.978	100 0%

Zestawienie w % budżetów na lata 1928/29 i 1934/35

Rozchody:

	28/29	34/35	± %
administr. ogólna	6.4	15.8	+ 9.4
majątek komunalny	67	0.9	— 5.8
przedsięb. „	24.3	6.8	— 17.5
spłata długów	2.2	31.7	+ 29 5
drogi i place publ.	6.6	2.3	— 4.3
pomiary i plany rozbudowy	4.2	0.2	— 4.0
oświata	10.0	11.4	+ 1.4
kultura i sztuka	0.8	0.2	— 0.6
zdrowie publ.	22.3	7.2	— 15.1
opieka społeczna	3.8	4 5	+ 0.7
popieranie rolnictwa	0.2	—	— 0 2
„ przem. i handlu	—	0.6	+ 0.6
bezpieczeństwo publ.	5.0	12.6	+ 7.6
różne	7.5	5.8	— 1.7
	100.0	100.0	0

Dochody:

	28/29	34/35	± %
majątek komunalny	1.8	6.0	+ 4.2
przedsięb. „	10.0	14.2	+ 4 2
subwencje i dotacje	1.4	1.6	+ 0 2
zwroty	0.3	22 8	+ 22.5
opłaty administr.	0.5	1.0	+ 0.5
„ za korzystanie z urządzeń dobra publ.	2.0	4.7	+ 2.7
udział w podatk. państw.	2.4	8.7	+ 6.3
dodatki do „ „	12 2	18.1	+ 5.9
podatki samoistne	3.3	1.6	— 1.7
różne	—	0.1	+ 0.1
sprzedaż majątku	—	4.2	+ 4.2
pożyczki	66.1	13.0	— 53.1
różne	—	4.0	+ 4.0
	100 0	100.0	0

Porównując budżety za lata 1928/29 i 1934/35, widzimy, iż Magistrat dokonał kolosalnych oszczędności, redukując budżet 1934/35 do blisko 1/3 budżetu 1928/29.

Jeśli porównać budżety te w %, to widzimy w rozchodach wzrost w działach: administracji ogólnej, spłaty długów, oświaty(!), opieki

kowe, lub niewiele się różniące warunki dzierżawy, mają pierwszeństwo bezrolni mieszkańcy gromady, a następnie małorolni, posiadający do 2 ha ziemi ornej.

§ 41. Na zabezpieczenie wykonania warunków umowy winna być pobierana kaucja w gotówce, lub papierach wartościowych w wysokości 5—10% sumy objętej umową, lokowana w publicznej instytucji kredytowej.

Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadku oddawania w dzierżawę ziemi gromadzkiej bezrolnym i małorolnym do 2 ha.

§ 42. Wydział powiatowy władny jest, w ramach obowiązujących przepisów:

1) określić, które inwestycje, dostawy i roboty gromadzkie oraz dzierżawy majątku, dobra i przedsiębiorstw gromadzkich mogą być oddawane bez przetargu publicznego;

2) uchwalić regulamin przeprowadzania przetargów gromadzkich, który powinien określać sposób spisywania protokółów uczestnictwa delegata władzy nadzorczej, sporządzania umów w wyniku przetargów, pobierania i lokowania kaucji;

3) ustalić zasady gospodarcze, obowiązujące przy dawaniu z wolnej ręki inwestycyj, robót i dostaw gromadzkich oraz dzierżawy majątku, dobra, lub przedsiębiorstwa gromadzkiego.

§ 43. (1) Gospodarkę pieniężną prowadzą gromady na podstawie budżetu, który stanowi gospodarczy plan gromady.

(2) Wydział powiatowy po wysłuchaniu opinji rady gminnej:

1) określa, które gromady nie prowadzą gospodarki pieniężnej i wolne są od uchwalania budżetu;

2) zezwala gromadom, o niedużej gospodarce pieniężnej, na zastąpienie budżetów zwyczajnemi uchwałami, co do zużytkowania swych dochodów.

§ 44. (1) Budżet gromady winien obejmować wszystkie wydatki, wynikające z prowadzonej przez gromadę działalności zarówno w zakresie jej własnych zadań, jak i zadań gminy przekazanych lub powierzonych do spełniania gromadzie, oraz wszystkie dochody, mające wpłynąć na rzecz gromady.

(2) Jeżeli w ciągu roku budżetowego zajdzie potrzeba zwiększenia lub zmniejszenia poszczególnych kredytów, przewidzianych w budżecie, winna w tym celu zapaść uchwała organu uchwalającego.

§ 45. (1) Przedsiębiorstwa gromadzkie winny być obejmowane budżetem ogólnym, w którym należy również przewidywać wydatki na tworzenie funduszów renowacyjnych przedsiębiorstw gromadzkich.

(2) Większe przedsiębiorstwa, na żądanie wydziału powiatowego, winny posiadać odrębne budżety przedsiębiorstw. W takim przypadku nadwyżka dochodów nad wydatkami winna być wykazana w budżecie ogólnym gromady po stronie dochodowej, a niedobór po stronie rozchodowej.

§ 46. Przedsiębiorstwa gromadzkie, przynoszące straty w ciągu lat czterech, muszą być zlikwidowane.

§ 47. (1) Wydatki gromady mogą być dokonywane jedynie w granicach uzyskiwanych

---

społecznej i bezpieczeństwa publicznego, spadek zaś w innych działach. W dochodach spadek w podatkach samoistnych i pożyczkach, wzrost zaś w innych działach. Budżety samodzielnych działów gospodarki miejskiej, przedstawiają się jak następuje: budżet szpitala miejskiego 54.525 zł., elektrowni 228.000 (zysk 41.241), leśnictwa 24.230 zł. (zysk 3.707), rzeźni 58.940 (zysk 16.800), wodociągów 21.300 (zysk 10 745), taboru 12.450 (zysk 110), targowiska zwierzęcego 8.490 (zysk 1.200).

Z inwestycyj, jakich dokonano za czasów Niepodległej Polski, wymienić należy: 1) przeprowadzenie szeregu inwestycyj podnoszących wartość majątku z 4.251.000 zł. w r. 1919 na 5.735.000 zł. w r. 1934, a mianowicie: 2) rozbudowę elektrowni miejskiej, przejętej po okupantach niemieckich, do produkcji 100.000 kw. godzin, 3) rozbudowę rzeźni — w r. 1919 bito 3.000 sztuk, obecnie 15.000, 4) zbudowano targowisko o obszarze 1½ ha, wydając na ten cel 12.000 zł., 5) przedłużono wodociąg miejski na 900 mb, 6) stworzono tabor miejski z 6 końmi wartości 4.000, 7) zreformowano eksploatację lasu, podnosząc jego wydajność do 200.000 zł. rocznie, 8) przejęto 3 szkoły o 630 uczniach, 9) nabyto szpital miejski o 28 łóżkach, 10) wybudowano labolatorjum, 2 przychodnie i barak dla bezdomnych, 11) stworzono szereg instytucyj opieki społecznej, 12) opracowano nowy plan regulacji miasta, 13) wybrukowano 8.000 mb. ulic, 14) wyremontowano budynki miejskie, 15) powołano do życia 2 przytułki dla starców.

Majątek miejski.

Nieruchomości:		
las (2.694.31 ha) i budynki .		2.903.000 zł.
grunta podmiejskie orne, łąki, jeziora i pastwiska (384.75 ha)		496.500 „
place w obrębie miasta oddane w dzierżawę (586 940 m²), niezabudowane (163.875 „)		334.000 „
posesje zabudowane . .		806.500 „
Przedsiębiorstwa:		
elektrownia .	557.200 zł.	
rzeźnia . .	168 400 „	
wodociągi . .	287.500 „	
targowisko .	12.000 „	995.100 „
		5.535.100 „
ruchomości		200.200 „
	Ogółem	5.735.300 zł.

Mniejszości narodowe.

Żydzi są większością w Słonimie. Jest ich około 64% t. j. około 10.000. Istniejąca gmina żydowska ma 6 osób w zarządzie i 12 w radzie. Skład zarządu jest następujący: sjonistów 2, ortodoksów 2, poale-sjonistów 1, związek rzemieślników 1. Skład rady: sjonistów 3, ortodoksów 3, poalej sionista 1, właścicieli nieruchomości 1,

wpływów i nie mogą przekroczyć sum, przewidzianych w budżecie.

(2) Wydatki zwyczajne gromady nie mogą być pokrywane z dochodów nadzwyczajnych.

(3) Wszelkie kredyty, przewidziane w budżecie, wygasają z dniem 31 marca; po tym dniu nie wolno dokonywać żadnych nowych wydatków na poczet kredytów ubiegłego okresu budżetowego ani też nie wolno zapisywać na rachunek tego budżetu zaległych dochodów.

(4) Niezapłacone z ubiegłego roku budżetowego zobowiązania należy wprowadzić do budżetu roku bieżącego.

§ 48. (1) Opracowanie preliminarza budżetowego należy do sołtysa, przy współudziale komisji gospodarczej.

(2) Projekt preliminarza przed wniesieniem go na obrady do organu uchwalającego winien być:

1) przez okres najmniej dwutygodniowy wyłożony do przejrzenia i poczynienia zastrzeżeń przez mieszkańców gromady, uprawnionych do wybierania do organów samorządowych (art. 3 ustawy), o czem sołtys ogłasza gromadzie;

2) przedstawiony wójtowi, łącznie z zastrzeżeniami, wniesionemi przez mieszkańców gromady, od którego sołtys zasięga opinji.

§ 49. (1) Budżet gromady winien być uchwalony w takim terminie, aby do dnia 1 XII. mógł być nadesłany wójtowi w 2 egz.

Dotyczy to również uchwał organów uchwalających w sprawie przeznaczenia dochodów, o ile gromada zwolniona jest w myśl § 43 ust. (2) pkt. 2 od obowiązku układania budżetu.

(2) W razie gdyby organ uchwalający uchwał budżetowych w oznaczonym terminie nie powziął, sołtys przedstawia wójtowi projekt opracowany przy współudziale komisji gospodarczej.

§ 50. (1) Wójt, po zbadaniu, czy przedstawione przez gromady preliminarze budżetowe lub uchwały zastępcze (§ 43 ust. (2) pkt. 2) czynią zadość przepisom niniejszego rozporządzenia — preliminarze budżetowe i uchwały zastępcze (§ 43 ust. (2) pkt. 2): 1) wymagające zatwierdzenia razem z budżetem gminy przesyła wydziałowi powiatowemu, dołączając opinję rady gminnej; 2) pozostałe zaś zwraca gromadzie.

§ 51. (1) Budżet gromady wymaga zatwierdzenia wydziału powiatowego w przypadkach, gdy:

1) zawiera wydatki na cele niewymienione przepisami §§ 2, 3, 4, 5, 34 niniejszego rozporządzenia;

2) zawiera wydatki lub dochody, opierające się na uchwale organu uchwalającego, podlegającej zatwierdzeniu na podstawie przepisów art. 24 ust. (2) niniejszego rozporządzenia lub innych przepisów prawnych;

3) jeżeli koszta utrzymania dobra, majątku gromadzkiego lub urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich są większe od osiąganych z nich dochodów.

(2) Wydział powiatowy wyda decyzję w trybie określonym postanowieniami §§ 60 i 61.

(3) W tym samym zakresie co do budżetu gromady mają powyższe przepisy również zastosowanie do wszelkich uchwał organów uchwalających, podejmowanych w sprawie dochodów

---

związek rzemieślników 1, związek drobnych kupców 1, bezpartyjnych 2. Budżet gminy żydowskiej przedstawia się jak następuje:

dochody:		rozchody:	
ubój rytualny	37.572.—	ubój	27.222.80
cmentarz	7.870 —	cmentarz	5.930.16
łaźnia	100.—	łaźnia	1.843.76
różne	100.—	rabinat	6.096.—
składki gminne	12.208.12	administracja	5.850.—
		synagoga	2.100.—
		opieka społeczna	3.000.—
		subsydja	2.000.—
		dr. wydatki	500.—
		zysk	3.208.—
razem	57.850.12	razem	57.850.12

Istnieją w Słonimie 24 bóżnice, z których 1 jedna centralna i 1 sjonistyczna i 24 domy modlitwy (mniejsze bóżnice), zwane tam szkołami. Ulica, gdzie mieści się większość bóżnic, nazywa się „Dwór szkolny". Większość cechów posiada własne bożnice. Bóżnice utrzymują się same. Gmina prowadzi ubój rytualny, utrzymuje cmentarz i łaźnię. W gminie jest 1 rabin, 3 podrabinów i 4 rzezaków. Stosunki z ludnością chrześcijańską są zupełnie dobre. Żydzi są zrzeszeni w 52 oddziałach stowarzyszeń z liczbą członków 5683. Żydzi są bardzo zróżniczkowani politycznie. Stowarzyszeń politycznych jest 11 z 750 członkami. Zwraca uwagę opieka społeczna — 10 stow. — 1437 członków i 15 stow. oświatowych z liczbą 1167 członków.

Tatarzy są w Słonimie od czasów ks. Witolda, który ich tam osadził po bitwie grunwaldzkiej. Tatarów jest 401 (188 mężczyzn i 213 kobiet); posiadają gminę mahometańską z zarządem, złożonym z 7 osób. Istnieje meczet muzułmański i szkoła mahometańska. Funkcje duchowne spełniają imam i jego zastępca muezin. Tatarzy zajmują się przeważnie ogrodnictwem i rolnictwem. Inteligencji tatarskiej jest do 50 osób. Językiem domowym Tatarów jest polski, częściowo białoruski. Ludność tatarska usposobiona jest jak najlojalniej do władz polskich.

Wybory do Sejmu i Senatu. Uprawnionych do głosowania do Sejmu 7676, oddanych głosów 5384, unieważnionych 108, ważnych 5276. Głosy padły w następujący sposób: BBWR—2.127, Bund 495, Centrolew 165, Ukraiński i Białoruski blok wyborczy 3, Blok obrony praw narodowości żydowskiej 2486.

Uprawnionych do głosowania do Senatu 5284, oddanych głosów 2013, unieważnionych 26, ważnych 1987. Głosy padły w następujący sposób: BBWR. — 1808, Ukraiński i Białoruski blok wyborczy — 33, Blok obrony praw narodowości żydowskiej 129, Blok katolicki — 17.

(C. d. n.).

i wydatków gromady bez względu na to, czy gromada prowadzi gospodarkę pieniężną na podstawie budżetu.

§ 52. (1) Z wykonania budżetu gromady oraz uchwał, dotyczących przeznaczenia dochodów gromady nie objętych budżetem, sołtys przygotowuje sprawozdanie, które przed wniesieniem na obrady organu uchwalającego podlega wyłożeniu do publicznego wglądu w sposób określony § 48 ust. (2) pkt 1.

Po rozważeniu sprawozdania i dotyczącej go opinji komisji rewizyjnej przez organ uchwalający, sołtys przesyła je w 2 egz. do dnia 1 lipca wójtowi, dołączając doń uchwałę co do przyjęcia lub odmowy przyjęcia rocznego sprawozdania rachunkowego przez organ uchwalający.

(2) Otrzymane sprawozdanie gromadzkie wójt przedstawia wydziałowi powiatowemu razem ze sprawozdaniem rachunkowem z wykonania budżetu gminy, dołączając opinję zarządu gminnego.

§ 53. (1) Gotówkę gromady należy przechowywać w gminnej kasie pożyczkowo-oszczędnościowej, komunalnej kasie oszczędności, Pocztowej Kasie Oszczędności lub spółdzielczej instytucji kredytowej.

(2) Wydział powiatowy określi wysokość kwoty, którą sołtys może stale u siebie posiadać na drobne wydatki.

§ 54. Gromady, zatrudniające stale płatną siłę biurową w zakresie biurowości, kasowości i rachunkowości, mogą stosować przepisy rachunkowe, dotyczące gmin wiejskich.

§ 55. (1) Rachunkowość gromady na podstawie uchwały organu uchwalającego, za zgodą zarządu gminnego oraz wydziału powiatowego może być prowadzona w zarządzie gminnym za omówionem wynagrodzeniem, które nie przekroczy 5% rocznych zwyczajnych wydatków gromady.

(2) O ile rachunkowość gromady prowadzona jest w zarządzie gminnym, wówczas sołtys prowadzi tylko kwitarjusze i książkę kasową, w której sekretarz lub rachmistrz gminy kwituje otrzymane do zaksięgowania dowody kasowe: przychodowe i rozchodowe.

Dokumenty kasowe, po ukończeniu roku obrachunkowego, a księgi kasowe i kasowo-rachunkowe po ich zakończeniu, są przechowywane w zarządzie gminnym.

§ 56. Wydział powiatowy, zachowując obowiązujące przepisy, określi:

1) sposób sporządzania budżetu i rocznego sprawozdania rachunkowego gromady,

2) zasady kasowości i rachunkowości gromad.

(Dok. nast.).

Orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Udzielenie łapówki w drodze pośredniej (art. 134 k. k.).

Osobiste zetknięcie się sprawcy z przekupywanym przezeń urzędnikiem nie jest konieczne, a wystarcza porozumienie pośrednie, bez zapoznania się sprawcy z osobą danego urzędnika. W razie jednak udzielenia korzyści w drodze pośredniej, niezbędne jest, by rzeczywiście urzędnik korzyść tę otrzymał, chociażby za pośrednictwem trzeciej osoby, a przynajmniej taki musi być zamiar sprawcy (21 XI 35 Nr. 1 K. 911/35).

Bezprawna zmiana stanu cywilnego (art. 195 k. k.).

Wytworzenie sytuacji nieprawdziwej, polegającej na podawaniu cudzego dziecka za swoje w celu zmiany stanu cywilnego tego dziecka przez stwierdzenie tej zmiany zapomocą spisania odpowiedniego aktu urodzenia, należy do istoty przestępstwa z art. 195 k. k., przyczem przestępstwo to jest dokonane, jeżeli podawanie cudzego dziecka za swoje trwało w ciągu tego lub innego okresu czasu i zakończyło się spisaniem wspomnianego aktu urodzenia albo też jeżeli oba powyższe działania nastąpiły jednocześnie (13.XII.35 Nr. 1 K. 1224/35).

Wyzyskanie błędu jako cecha oszustwa (art. 264 k. k.).

Dziedzina faktów wewnętrznych jest również dziedziną, w której wprowadzenie w błąd lub wyzyskanie błędu w rozumieniu art. 264 k. k. jest możliwe. Skoro kontrahenci w zaufaniu w rzetelność zamiaru dotrzymania umowy po stronie oskarżonych uiścili ku swojej oczywistej szkodzie swoje świadczenia wzajemne, należnego zaś świadczenia zgodnie z powziętym zgóry złym zamiarem oskarżonych nie otrzymali, znamiona oszustwa zostały wyczerpane (23.IX.35 Nr. 3 K. 830/35).

Zrządzenie szkody przez oszustwo (art. 264 k. k.).

Dla bytu oszustwa z art. 264 k. k. wymaga się zrządzenia innej osobie szkody, lecz nie ma znaczenia, kto jest tą osobą, ani w szczególności imienne jej wskazanie jako osoby pokrzywdzonej (6.XII.35 Nr. 3 K. 1417/35).

Przechowywanie narzędzi do pędzenia spirytusu (art. 98 u. k. s.).

Posiadanie głównych części składowych urządzenia, służącego do pędzenia spirytusu, uzasadnia przypisanie przestępstwa określonego w art. 98 u. k. s, z którego wynika, iż także bezprawne przechowywanie takich przyrządów ulega karze (10.XII.35 Nr. 1368/35).

St. Czerwiński

Orzecznictwo Najw. Trybunału Administracyjnego.

Przebywanie w strefie nadgranicznej osób tam niezamieszkałych.

Art. 6 rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 r. Dz. U. poz. 426 w przedmiocie ochrony granic utracił moc obowiązującą z dniem wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 23 grudnia 1927 r. Dz. U. poz. 996.

Na skutek skargi Artura R., djakona gminy ewangelickiej Brodny, pow. Chodzież, na orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego z 11 X 1932 r. w przedmiocie odmowy zezwolenia na przebywanie w strefie granicznej, N. T. A. uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z prawem.

Motywy: Starosta w Chodzieży decyzją z 10 września 1932 r., powołując się na art. 6 rozp. Rady Obrony Państwa z 20 VII 1920 r. Dz. U. poz. 426, odmówił prośbie Artura R. o zezwolenie mu na przebywanie w strefie nadgranicznej powiatu chodzieskiego, a Urząd Wojewódzki w Poznaniu orzeczeniem z 11 X 1932 r. nie uwzględnił odwołania Artura R. od tej decyzji starosty.

Na to orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego Artur R. wniósł skargę do N. T. A.

Skarżący zarzuca przedewszystkiem sprzeczność zaskarżonego orzeczenia z ust. 1 art. 6 rozp. Prezydenta Rzplitej z 23 XII 1927 r. (Dz. U. poz. 996) w brzmieniu, zmienionem rozp. Prezydenta Rzplitej z 16 III 1928 r. (Dz. U. poz. 306), i na poparcie tego zarzutu wywodzi, że pobyt w strefie nadgranicznej osób tam niezamieszkałych może być według wspomnianego wyżej przepisu tylko w drodze rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych uzależniony od zezwolenia władzy administracyjnej i że rozporządzenie w tym względzie nie zostało dotychczas wydane.

N. T. A. rozważył, co następuje:

Zawarte w rozporządzeniu Rady Obrony Państwa z 20 VII 1920 r. przepisy, dotyczące strefy nadgranicznej, dzielą się na dwie kategorje. Do jednej z nich należą zawarte w art. 5 postanowienia, dotyczące istoty tej strefy, jej szerokości i wyznaczenia jej granic specjalnemi znakami, do drugiej zaś postanowienia, zawarte w art. 6 i 7, dotyczące przebywania osób w tejże strefie oraz posiadania na jej obszarze bądź wprowadzania nań koni, bydła i zwierząt. Postanowienia, zawarte w art. 6, dotyczące przebywania osób w strefie nadgranicznej, różnią się zasadniczo od dotyczących tego samego przedmiotu postanowień, zawartych w art. 6 rozp. z 23 XII 1927 r. Według art. 6 rozporządzenia z 20 VII 1920 r. przebywanie osób w strefie nadgranicznej, poza wyjątkami, przewidzianemi w tym przepisie, jest już z mocy jego wogóle zabronione. Rozporządzenie zaś z 23 XII 1927 r. w brzmieniu, zmienionem rozporządzeniem z 16 III 1928 r., takiego ogólnego zakazu nie zawiera, a jedynie w art. 6 upoważnia ministra spraw wewnętrznych do wprowadzenia w drodze rozporządzeń na czas przejściowy ograniczeń ruchu, a w szczególności uzależnienia od zezwolenia władzy administracyjnej pobyt w strefie nadgranicznej osób stale tam niezamieszkałych. W art. zaś 29 ust. (2) rozp. z 23 XII 1927 r. postanowiono, że z dniem wejścia tego rozporządzenia w życie tracą moc obowiązującą przepisy rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 20 VII 1920 r. Dz U. poz. 426, z wyjątkiem przepisów o strefie nadgranicznej, które tracą moc z chwilą wyznaczenia tej strefy i ogłoszenia według art. 5 tegoż rozporządzenia (z 23 XII 1927 r.).

Ze względu na przytoczony wyżej zarzut skarżącego wyjaśnienia wymaga kwestja, czy na podstawie art. 29 rozp. z 23 XII 1927 r. zachowały czasowo nadal moc obowiązującą wogóle wszystkie postanowienia rozporządzenia z 20 VII 1920 r. w przedmiocie strefy nadgranicznej, a zatem tak postanowienia, zawarte w art. 5, jak i 6 i 7, czy też tylko postanowienia, zawarte w art. 5.

Rozwiązanie tej kwestji uzależnione jest od ustalenia, co rozumieć należy przez powołane w przytoczonych wyżej postanowieniach art. 29 przepisy „o strefie nadgranicznej". Brzmienie art. 29 dostatecznego wyjaśnienia w tym względzie bezpośrednio nie daje. Z tegoż art. 29 wynika natomiast, co było motywem, który skłonił prawodawcę do czasowego utrzymania w mocy zawartych w rozporządzeniu z 20 VII 1920 r. przepisów „o strefie nadgranicznej". Jeżeli mianowicie prawodawca postanowił, że te przepisy „o strefie nadgranicznej" tracą moc z chwilą wyznaczenia tej strefy i ogłoszenia według art. 5 rozp. z 23 XII 1927 r., to widocznie kierował się tylko tem, że w tymże art. 5 ustanowił co do szerokości strefy nadgranicznej zasady odmienne od dotyczących tego samego przedmiotu zasad, zawartych w art. 5 rozporządzenia z 20 VII 1920 r., i polecił władzom wykonawczym określenie tejże szerokości według tych nowoustanowionych zasad, wyznaczenia nowookreślonych granic strefy nadgranicznej specjalnemi znakami w terenie i podanie tego do powszechnej wiadomości. Ten motyw przemawia za tem, że prawodawca, mówiąc w art. 29 ogólnikowo o zawartych w rozp. z 20 VII 1920 r. przepisach „o strefie nadgranicznej", ma na myśli te tylko z pośród nich, które dotyczą szerokości tejże strefy i wyznaczenia jej granic (a zatem tylko art. 5), nie zaś także te, które dotyczą przebywania w strefie nadgranicznej. Art. 6 rozporządzenia z 20 VII 1920 r. utracił zatem moc obowiązującą z dniem wejścia w życie rozporządzenia z 23 XII 1927 r.

Gdy zaś właśnie i wyłącznie na tym art. 6 oparto zaskarżone orzeczenie, należało je uchylić, jako prawnie nieuzasadnione.

(Wyrok z 14 II 1936 r. l. rej. 1087/32).

W. Borkowski,
sędzia N. T. A.

KRONIKA.

ADMINISTRACJA.

Wytyczne polityki i gospodarki personalnej w M. S. Wewn. W okólniku Nr. 50 z 17 czerwca r. b. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje następujące zasady obowiązujące przy załatwianiu przez wojewodów i komisarza rządu na m. st. Warszawę spraw osobowych funkcjonarjuszów państwowych z etatu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jako też przy przedstawianiu Ministerstwu wniosków w sprawach osobowych tych funkcjonarjuszów:

a) personelem należy administrować w ten sposób, ażeby władze i urzędy mogły wykonywać należycie swoje obowiązki kosztem jak najmniejszych wydatków Skarbu Państwa na płace, funkcjonarjusze zaś państwowi mogli w miarę poszerzania i pogłębiania swych wiadomości posuwać się na coraz to wyższe stanowiska oraz do wyższych grup uposażenia;

b) polityka i gospodarka personalna winny być prowadzone planowo, każda zmiana personalna winna być przemyślana, przed jej dokonaniem należy dokładnie sprawdzić, czy będzie ona właściwa;

c) luki w obsadzie personalnej należy zasadniczo wypełniać przez posuwanie stopniowo na stanowiska hierarchicznie bezpośrednio wyższe funkcjonarjuszów pozostających na etacie Min. Spr. Wewn., nowi zaś kandydaci winni być przyjmowani tylko na stanowiska najniższe odnośnej kategorji;

d) nie należy usuwać ze służby tych funkcjonarjuszów, którzy nabyli już prawa do uposażenia emerytalnego, a mogą być zużytkowani w służbie chociażby tylko częściowo;

e) przed zdecydowaniem się na usunięcie ze służby pracownika, w szczególności, o ile nabył on już prawo do uposażenia emerytalnego lub osiągnął wiek utrudniający przerzucenie się do innego zawodu, należy ustalać, co jest właściwym powodem jego nieprzydatności, tudzież czy nie byłoby możliwe zużytkowanie go a) przez użycie na innem stanowisku, bardziej odpowiadającem skali uzdolnienia, b) wyleczenie (kurację), c) umożliwienie wypoczęcia, d) perswazję lub karę i następnie w zależności od dokonanego ustalenia przeprowadzić próbę przywrócenia przydatności do służby.

Przyjęcie do służby następuje tylko w ramach przyznanych przez ministra spraw wewnętrznych e t a t ó w i k r e d y t ó w i jedynie w przypadkach, gdy obsadzenie wakującego stanowiska jest konieczne.

Do służby będą przyjmowani tylko ci kandydaci, którzy, posiadając wszystkie warunki wymagane przez ustawę o państwowej służbie cywilnej, wykażą się odbyciem służby wojskowej lub pracą niepodległościową.

Pismem okólnem z d. 25 VI 1936 Nr. Pers. 105/7 M. S. Wewn. wyjaśniło, że warunek ten nie obowiązuje w stosunku do kobiet, kandydatek do służby.

Odnośnie rodzaju stosunku służbowego okólnik przewiduje, że:

a) kandydaci na urzędników mają być przyjmowani w drodze dopuszczenia do służby przygotowawczej (praktyki),

b) kandydatów na niższych funkcjonarjuszów państwowych należy przyjmować do służby w drodze mianowania do odwołania,

c) przyjęcie kandydata, któryby przez zawiązanie z nim publiczno-prawnego stosunku służbowego mógł nabyć zbyt wcześnie prawa emerytalne, może nastąpić tylko w charakterze pracownika kontraktowego (patrz pkt. 9).

Służba przygotowawcza (praktyka) jest zasadniczo płatna (§ 5 rozp. Rady Min. z dnia 19 XII 1933 r. Dz. U. poz. 781).

Praktyka bezpłatna dopuszczalna jest pod warunkiem:

a) że nie będzie trwała dłużej, aniżeli 1 rok oraz,

b) że ilość bezpłatnych praktykantów nie będzie przekraczała 30% ogólnej ilości praktykantów, odbywających służbę przygotowawczą w danej kategorji.

U w a g a: W piśmie dopuszczającem do bezpłatnej praktyki (art. 12 ustawy o państw. sł. cyw.) ma być wskazana data, od której praktykant uzyska uposażenie, określona wysokość tego uposażenia i zaznaczone, że uposażenie to praktykant zacznie pobierać, o ile stosunek służbowy nie zostanie wcześniej rozwiązany (art. 63 ustawy o państwowej służbie cywilnej).

Pierwsza nominacja na urzędnika będzie zawsze prowizoryczna i zasadniczo następować będzie po odbyciu służby przygotowawczej oraz po złożeniu egzaminu praktycznego. Bez egzaminu praktycznego będą mianowani urzędnikami p r o w i z o r y c z n y m i tylko ci kandydaci, którzy zostali zwolnieni przez Ministerstwo od obowiązku odbycia służby przygotowawczej.

Przy pierwszem mianowaniu będzie przyznawana najniższa grupa uposażenia, przewidziana przez obowiązujące przepisy (§§ 5 i 6 rozp. Rady Min. z 19 XII 1933 r. Dz. U. poz. 781).

a) Mianowanie na stałe następuje najwcześniej po uprzedniej pięcioletniej służbie prowizorycznej,

b) kandydat do mianowania na stałe musi posiadać dobrą ocenę kwalifikacyjną i wykazywać wszystkie walory potrzebne do pozostania w służbie na stałe,

c) kandydaci na urzędników stałych nie będą zwalniani od obowiązku składania egzaminu praktycznego.

Przyjmowanie do służby w charakterze pracowników kontraktowych następuje w przypadkach:

a) niemożności zawiązania publiczno-praw-

nego stosunku służbowego (brak warunków wymaganych przez obowiązujące przepisy),

b) gdy jest to wskazane ze względu na rodzaj obowiązków, jakie pracownik ma spełniać, lub ze względu na ograniczony czas trwania służby,

c) gdy zachodzi możliwość zbyt szybkiego nabycia praw emerytalnych (patrz pkt. 3 c).

Pracownicy kontraktowi przy rozpoczęciu służby otrzymują zasadniczo wynagrodzenie, nie przekraczające grup początkowych, przewidzianych dla urzędników i niższych funkcjonarjuszów państwowych.

Prawa i obowiązki pracowników kontraktowych określa treść zawartych z nimi umów; przepisy normujące prawa i obowiązki funkcjonarjuszów państwowej służby cywilnej nie mają bezpośredniego zastosowania do pracowników kontraktowych.

Przeniesienia na inne miejsce służby, pociągające za sobą obowiązek zwrotu kosztów, mogą być dokonywane tylko w ramach przyznawanych na ten cel kredytów.

a) Awanse (podwyższanie wynagrodzenia umownego) będą dokonywane tylko przez ministra spraw wewnętrznych i zasadniczo jedynie w terminie i na zasadach każdorazowo ustalanych przez Prezesa Rady Ministrów, poza ustalonemi terminami zaś awanse będą mogły być dokonywane tylko w przypadkach zupełnie wyjątkowych (ważny interes służby).

Od obowiązku wykazania przepisanego poziomu wykształcenia (art. 11 ustawy o państw. sł. cyw.) będą zwalniani tylko ci kandydaci, którzy posiadają pełne wykształcenie, wymagane od urzędników kategorji bezpośrednio niższej od tej, do której mają przejść i odpowiadają jednemu z niżej wymienionych warunków:

a) ukończenie odpowiedniego zakładu naukowego uniemożliwił udział w pracy niepodległościowej,

b) zdobycie odpowiedniego wykształcenia uniemożliwiła wojna lub,

c) przy wykonywaniu w ciągu kilku lat obowiązków urzędnika odpowiedniej wyższej kategorji kandydat wykazał, że posiada należyty poziom umysłowy, uzdolnienia i zasób wiadomości.

Delegacje (podróże) zagraniczne służbowe będą zarządzane tylko przez Min. Spr. Wewn.

Wyjazdy na tereny pograniczne państw sąsiednich w związku z wykonywaniem obowiązujących umów i konwencyj nie należą do rzędu podróży zagranicznych i zezwolenia nie wymagają.

Uprawnienia do załatwiania spraw osobowych. Okólnikiem Nr. 49 z 17 czerwca r. b. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych unormowało kwestję uprawnień do załatwiania spraw zmian na stanowiskach funkcjonarjuszów państwowych z etatu Min. Spr. Wewnętrznych oraz spraw zmian w stosunkach służbowych tych funkcjonarjuszów, podając następujące wytyczne:

1) ilość poszczególnych stanowisk, przewidzianych tabelą stanowisk i rozporządzeniem o zaliczeniu poszczególnych grup funkcjonarjuszów państwowych do kategorji funkcjonarjuszów niższych określa minister spr. wewnętrznych;

2) stosunek służbowy zawiązuje, zmienia i rozwiązuje (zawiera umowy, dopuszcza do służby przygotowawczej, mianuje na stałe i do odwołania, przenosi na inne stanowisko i do innej miejscowości, posuwa na wyższe stanowisko, zwalnia i wydala ze służby, tudzież przenosi w stan spoczynku):

a) z urzędnikami mianowanymi, mającymi zajmować stanowiska hierarchicznie wyższe od referendarzy—minister spraw wewnętrznych;

b) z referendarzami, urzędnikami II i III kategorji, pracownikami kontraktowymi oraz niższymi funkcjonarjuszami państwowymi — wojewodowie i komisarz Rządu na m. st. Warszawę,— z tem jednak ograniczeniem, że kandydatów na referendarzy, praktykantów I kategorji i pracowników kontraktowych, mających pełnić obowiązki urzędników I kategorji — wyznacza minister spraw wewnętrznych;

3) badanie wicestarostów, radców i kierowników oddziałów przez komisje lekarskie oraz zawiadamianie o zamierzonem przeniesieniu w stan spoczynku na podstawie orzeczeń tych komisyj—zarządzają wojewodowie i komisarz Rządu na m. st. Warszawę;

4) grupy uposażenia przewidziane dla praktykantów oraz dla funkcjonarjuszów państwowych, rozpoczynających służbę, tudzież dodatki funkcyjne, służbowe i lokalne — przyznają praktykantom oraz funkcjonarjuszom państwowym mianowanym i kontraktowym wojewodowie i komisarz Rządu na m. st. Warszawę. Grupy uposażenia wyższe od grup wymienionych — przyznaje minister spraw wewnętrznych.

Zarządzenia powyższe o charakterze dekoncentracyjnym uchylają i komasują cały szereg poprzednio wydanych zarządzeń, wprowadzając znaczne uproszczenia w załatwianiu spraw personalnych.

Uproszczenie w technice załatwiania spraw personalnych. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zarządzenie, uchylające cały szereg zbędnych w chwili obecnej wykazów, ewidencyj i sprawozdań. Wydany w tej mierze okólnik Nr. 51 z dn. 17 czerwca 1936 r. uchyla kilkadziesiąt poprzednich zarządzeń (okólników, pism okólnych i instrukcyj), ustalając jedynie siedem niezbędnych formularzy statystycznych. Zarządzenie to obowiązuje już od dnia 1 lipca r. b. i ma na celu odciążenie zarówno centrali, jaki urzędów podległych.

Polityka paszportowa. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem Nr. 48 z 19 czerwca 1936 r. poleciło wstrzymać wydawanie paszportów zbiorowych dla wszelkiego rodzaju wycieczek. Obecnie zatem paszporty zbiorowe dla uczestników wycieczek będą mogły być wydawane tylko na podstawie specjalnych wyjątkowych zezwoleń Ministerstwa, które wskaże, kto jest uprawniony do zorganizowania danej wycieczki.

Paszporty wycieczkowe upoważniają do przekraczania granicy tam i zpowrotem w jednym tylko punkcie przejściowym (np. w Zebrzydowicach dla Czechosłowacji, Austrji, Jugosławji; Śniatynie dla Bułgarji, Rumunji; Zbąszyniu dla Berlina, Belgji etc.), o czem będą robione specjalne adnotacje w paszportach.

SAMORZĄD.

Jakie przepisy prawa budowlanego obowiązują w wypadkach zniesienia miasta i nadania mu ustroju gminy wiejskiej lub gromady? W związku z zapytaniem jednego z wojewodów, jakie przepisy prawa budowlanego (Dz. U. poz. 220 z r. 1928) mają obowiązywać w wypadkach zniesienia miasta i nadania mu ustroju gminy wiejskiej lub gromady, Min. Spr. Wewnętrznych okólnikiem Nr. 39 z 26 V r. b. wyjaśniło, że z chwilą takiej zmiany przestają obowiązywać automatycznie odnośne przepisy art. 172—263 prawa budowlanego, jako umieszczone w tytule I części II prawa budowlanego, dotyczącym gmin miejskich, a obowiązują przepisy art. 264—314 tegoż prawa, umieszczone w tytule II tejże części prawa budowlanego, dotyczącym gmin wiejskich.

Analogicznie, gdy osiedie wiejskie zostaje podniesione do rzędu miasta, na takie osiedle automatycznie rozciągają się przepisy art. 172—263 prawa budowlanego.

Jeżeli zaś chodzi o miasta, którym nadano ustrój gminy wiejskiej lub gromady, należy w każdym poszczególnym wypadku rozważyć, czy nie zachodzi potrzeba rozciągnięcia na dane osiedle na podstawie i w trybie art. 414 prawa budowlanego przepisów dla gmin miejskich (art. 172—263) bądź w całości, lub w części. Takie rozciągnięcie jest konieczne, gdy osiedie ma charakter zabudowania miejskiego.

Załatwianie jedną decyzją: a) odwołania od zawieszenia w urzędowaniu, b) rozstrzygnięcie w sprawie złożenia z urzędu. W związku z konkretną sprawą Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z 28 V 1936, Nr. SS. 35/131-2 wyjaśniło, że załatwianie jedną decyzją Urzędu Wojewódzkiego sprawy odwołania przeciw decyzji starosty powiatowego w sprawie zawieszenia w urzędowaniu oraz złożenia z urzędu burmistrza nie jest właściwe, zwłaszcza, że podstawa prawna nie może być w obu tych sprawach identyczna.

Decyzja o złożeniu z urzędu opiera się mianowicie na przepisach art. 70 ustawy z 23 III 1933 r. (Dz. U. poz. 294), a rozstrzyganie odwołań w sprawie zawieszenia w urzędowaniu — na art. 71 ustęp (3) powołanej ustawy, oraz na przepisach rozp. Prezydenta R. P. o postępowaniu administracyjnem.

Program, kolejność i czas trwania praktyk wakacyjnych słuchaczów Instytutu Pracy Samorządu Terytorjalnego. W związku z koniecznością nadania praktykom wakacyjnym słuchaczów Instytutu Pracy Samorządu Terytorjalnego jednolitego charakteru oraz objęcia nią całokształtu pracy gminy, Min. Spr. Wewn. w porozumieniu z wspomnianym Instytutem opracowało program przebiegu praktyki oraz kolejność i czas jej trwania.

Podany poniżej program i kolejność praktyki Min. Spr. Wewn. zaleciło pismem okólnem z dn. 18 czerwca 1936 r. SS. 40/9-6 już przy odbywaniu praktyki w 1936 r.

PROGRAM PRAKTYKI

I. Dział ogólno-organizacyjny: 1) Sprawy organizacyjne: a) organizacja urzędu gminnego, b) instrukcja kancelaryjna, c) prowadzenie czynności kancelaryjnych.

2) Zebrania i urzędowanie ciał samorządowych: a) czynności rady gminnej, b) udział w posiedzeniach rady gminnej, c) prowadzenie protokólu uchwał rady gminnej, d) czynności poszczególnych komisyj gminnych (drogowej, sanitarnej, opieki społecznej i t. p.).

3) Kontrola wewnętrzna-nadzór: a) czynności komisji rewizyjnej, b) czynności władz nadzorczych.

II. Dział finansowo-budżetowy: 1) Budżety: administracyjny, zakładów i przedsiębiorstw: a) przepisy budżetowe, b) forma i technika opracowania budżetu, c) postępowanie przy uchwalaniu budżetu (zatwierdzenie, wykonanie i sprawozdawczość).

2) Dochody gminy: a) statuty podatków i opłat, b) uchwały w sprawach finansowych, c) wymiar, pobór podatków i odwołania, d) szczegółowe praktyczne zaznajomienie się z techniką prowadzenia ksiąg rachunkowo-kasowych.

3) Dochody obce: a) wymiar i pobór podatków państwowych i samorządowych oraz należności innych instytucyj, b) sprawozdawczość w tych sprawach, c) szczegółowe praktyczne zaznajomienie się z techniką prowadzenia ksiąg rachunkowo-kasowych.

III. Dział — gospodarka gminna: 1) drogi i place publiczne, 2) oświata, kultura i sztuka, 3) zdrowie publiczne i akcja sanitarno-porządkowa, 4) opieka społeczna, koszty leczenia, sprawy inwalidzkie, bezrobocia, emigracyjne i ubezpieczeń społecznych, 5) rolnictwo, 6) weterynarja i hodowla, 7) popieranie przemysłu i handlu.

IV. Dział administracyjny (sprawy poruczone): 1) ewidencja i kontrola ruchu ludności, 2) bezpieczeństwo i porządek publiczny, 3) sprawy wojskowe, 4) przysposobienie wojskowe i wychowanie fizyczne, 5) zwierzęta pociągowe i środki przewozowe, 6) sprawy budowlane i odbudowy, 7) aprowizacja i walka z drożyzną, 8) sprawy karno-administracyjne. 9) sprawy sądowe.

V. Dział — organizacja i gospodarka gromad: 1) obowiązki sołtysa, jako zarządu gromady, 2) obowiązki sołtysa w poruczonym zakresie działania, 3) kontrola działalności sołtysa przez wójta i zebrania sołtysów, 4) gospodarka majątkiem gromady.

Kolejność praktyki i czas jej trwania.

1) Organizacja urzędu gminnego — Dział I — 1)	1	tydzień
2) Sprawy administracyjne — Dział IV	1	„
3) Gospodarka gminy — Dział III .	1	„
4) Dochody gminy — Dział II — 2)	1	„
5) Dochody obce — Dział III — 3) .	1	„
6) Budżet — Dział II — 1) . . .	1	„
7) Zebrania i urzędowanie ciał samorządowych — Dział I — 2) / 8) Kontrola wewnętrzna i nadzór — Dział I — 3)	1	„
9) Organizacja i gospodarka gromad — Dział V	1	„
Razem .	8	tygodni

Przedłużenie terminu stosowania ulg co do kwalifikacyj przy obsadzaniu stanowisk sekretarzy gminnych w województwach południowych i zachodnich. Ustawa samorządowa z 23 III 1933 r. przepisem art. 13 ust. (4) upoważniła ministra spr. wewn. do unormowania wymogów co do wykształcenia i praktyki, stawianych osobom, które mają być powołane na stanowisko sekretarza gminnego. Przepisy w tej mierze wydane zostały w rozporządzeniu ministra spr. wewn. z 27 II 1934 r. Według nich (§ 1) kandydat winien posiadać wykształcenie w zakresie gimnazjum nowego typu, lub 6 kl. szkoły średniej ogólnokształcącej dawnego typu i 3-letnią praktykę administracyjną oraz złożyć egzamin.

Ze względu na reorganizację gmin w województwach południowych i zachodnich i duże zapotrzebowanie na stanowiska sekretarzy gminnych w tych województwach, rozporządzenie ministra spr. wewn. dopuściło (§ 3), ażeby w okresie przejściowym do 1 I 1936 r. przyjmować na stanowiska sekretarzy gminnych w tych województwach także osoby, które 1) posiadają wykształcenie w zakresie szkoły powszechnej, 5-letnią praktykę administracyjną i 3-miesięczną praktykę w gminie wiejskiej woj. centralnych lub wschodnich oraz złożą egzamin lub 2) posiadają wykształcenie w zakresie gimnazjum nowego typu (ew. równoważne) i 3-miesięczną praktykę w gminie wiejskiej województw centralnych i wschodnich oraz złożą egzamin.

Dotychczasowa praktyka w obsadzaniu stanowisk sekretarzy gmin wiejskich województw południowych i zachodnich wykazała, że jeszcze przez pewien okres czasu, wskutek przeprowadzania selekcji wśród nowych sekretarzy gminnych, będą potrzebni liczni kandydaci na te stanowiska. W najbliższym zaś okresie czasu brak będzie nadal kandydatów o pełnych kwalifikacjach, t. j. posiadających wykształcenie gimnazjalne i 3-letnią praktykę.

Z tych względów Min. Spr. Wewnętrznych uznało za słuszne przeprowadzić nowelizację postanowień rozporządzenia w sprawie kwalifikacyj sekretarzy gminnych, a mianowicie zmienić § 3-ci, mówiący o okresie przejściowym dla województw południowych i zachodnich w następującym duchu.

W okresie przejściowym do 31 XII 1937 r. od kandydatów na stanowisko sekretarza gminy wiejskiej w województwach południowych i zachodnich wymagane będzie:

1) wykształcenie w zakresie gimnazjum nowego typu, lub równoważne,

2) 3-miesięczna praktyka w gminie wiejskiej województw centralnych lub wschodnich albo w nowozorganizowanej gminie wiejskiej (zbiorowej) województw południowych i zachodnich,

3) złożenie egzaminu.

Tak przewidziane ulgi różnią się od ulg stosowanych w okresie przejściowym do dnia 1 I 1936, a w szczególności:

1) nie dopuszczają do objęcia stanowiska sekretarza gminnego przez kandydata, który nie posiada wykształcenia gimnazjalnego lub równoważnego, podczas gdy poprzednio wystarczało wykształcenie powszechne,

2) kandydat na sekretarza gminnego musiał się wykazywać 3-miesięczną praktyką w gminie wiejskiej województwa centralnego lub wschodniego, obecnie zaś zaliczana będzie również praktyka odbywana w nowozorganizowanej gminie (zbiorowej) województw południowych lub zachodnich.

Przedłużenie przejściowego okresu ulgowego w tej nowej formie da możność dokonania zmian na stanowiskach sekretarzy gmin wiejskich województw południowych i zachodnich pod kątem usunięcia jednostek, które się nie okazały odpowiednie, przy jednoczesnem przygotowaniu nowych kandydatów z własnych terenów.

Uchylenie konieczności wyjazdu na praktykę do gminy wiejskiej w województwie centralnem lub wschodniem zmniejszy znacznie koszta z tem związane, a ponadto pozwoli kandydatowi poznać gminę na miejscu właśnie już taką, w jakiej będzie miał pracować.

Rozporządzenie min. spr. wewnętrznych, wprowadzające te zmiany, ukaże się niebawem.

POLICJA.

Uzupełnienie przepisów o organizacji i podziale pracy w Komendzie Głównej P. P. Rozkazem nr. 702 pkt. IV p. komendant główny zarządził utworzenie w Wydziale I organizacyjno-administracyjnym Kom. Gł. referatu wychowania fizycznego. Referat ten opracowuje zasady wychowania fizycznego i uprawiania sportu w policji, regulaminy i instrukcje, dotyczące organizacji zawodów i innych imprez sportowych, oraz załatwia inne sprawy z zakresu wychowania fizycznego i sportu.

Tworzenie brygad kobiecych P. P. i izb zatrzymań w wydziałach śledczych. Rozkazem nr. 702 pkt. VI p. komendant główny podał, że w wydziałach śledczych mogą być tworzone brygady kobiece w miarę potrzeby i istnienia odpowiednich warunków.

Postanowienia RKG. nr. 667 pkt. III o zakresie działania brygady kobiecej w Urz. Śl. m. st. Warszawy — mają odpowiednie zastosowanie do brygad kobiecych w wydziałach śledczych.

Zakaz oddawania honorów przez posterunki do regulowania ruchem pojazdów. Najważniejszym obowiązkiem policjanta na posterunku do regulowania ruchem pojazdów na drogach publicznych jest czuwanie nad bezpieczeństwem obywateli i utrzymaniem porządku w przejeździe różnego rodzaju pojazdów. Uwaga policjanta musi być całkowicie skierowana na sprawne wykonywanie tego obowiązku, a nie na oddawanie honorów przechodzącym czy przejeżdżającym dygnitarzom.

Dlatego policjantom, pełniącym służbę na posterunkach, przeznaczonych wyłącznie do regulowania ruchem pojazdów, p. komendant główny rozkazem nr. 702 pkt. VII bezwzględnie zakazał oddawania honorów. Cała ich uwaga ma być skierowana na cel, w którym ich na danym posterunku wystawiono.

Poza tem przy regulowaniu pierwszeństwa w przejeździe pojazdów przez skrzyżowanie ulic

należy dawać pierwszeństwo w przejeździe pojazdowi Pana Prezydenta Rzeczypospolitej oraz pojazdom straży ogniowej i policji, śpieszącej do wypadków. Inne pojazdy, chociaż zajęte przez dygnitarzy państwowych, podlegają przepisom normalnego ruchu ulicznego i nie przysługują im żadne przywileje.

Jedynie tylko ambulanse sanitarne, tak instytucyj publicznych, jak i prywatnych, mogą korzystać z prawa pierwszeństwa przy przejeździe przez skrzyżowanie ulic.

Dyscyplinarne uprawnienia dowódców oddziałów policyjnych. P. komendant główny rozkazem nr. 702 pkt. II. podał do wiadomości decyzję ministra spr. wewn. o uprawnieniach dowódców oddziałów policyjnych w zakresie orzekania kar dyscyplinarnych:

„1) Dowódcy policyjnych oddziałów, w których skład wchodzą kompanje lub szwadrony oraz dowódcy kompanij i szwadronów, utworzonych na zasadzie art. 18 ust. 1 lub art. 21 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o Policji Państwowej, mają prawo nakładania następujących kar:

a) na szeregowych:
kary nagany,
„ aresztu od 1 do 5 dni;
b) na oficerów:
kary upomnienia,

2) Dowódcy samodzielnie działających plutonów, utworzonych na podstawie cytowanych wyżej przepisów, mają prawo nakładania następujących kar na szeregowych:
kary nagany,
„ aresztu od 1 do 3 dni."

BIBLJOGRAFJA.

KSIĄŻKI.

Buczek Karol: **Geograficzno-historyczne podstawy Prus Wschodnich.** Toruń 1936.

Dembiński Henryk dr.: **Wojna jako narzędzie prawa i przewrotu.** Lublin 1936.

Feldman Józef: **Polska i Polacy w sądach polityków pruskich w epoce porozbiorowej.** Katowice 1935.

Gądzikiewicz Witold prof. dr.: **W sprawie gospodarki powietrznej w schronach przeciwgazowych.** Warszawa 1936.

Górniak Stefan prof. dr.: **Prawo wekslowe i czekowe z 1936.** Lwów 1936.

Gryziewicz Stanisław: **Problem zaopatrzenia surowcowego Polski ze stanowiska interesów obrony Państwa.** Warszawa 1936.

Howorka Michał, adwokat: **Ustawa o ochronie lokatorów** z objaśnieniami i wzorami pism procesowych. Poznań 1936.

Jaroszyński Maurycy: **Rozważania ideologiczne i programowe na temat samorządu.** Warszawa 1936.

Piestrzyński Ryszard: **Kryzys polityki międzynarodowej.** Poznań 1936.

Roszko T., dr. **Walka z kryzysem.** Warszawa 1936.

Skrudlik Mieczysław dr.: **Bezbożnictwo w Polsce.** Katowice 1935.

Słomiński Adam: **Prawo cywilne (obowiązujące w b. Kongresówce) w życiu (spadki i testamenty).** Warszawa 1936.

Stefański L., inż. i Paszkowski M., inż.: **Handlowo-rolnicze śpichrze zbożowe.** Warszawa 1936.

Stołyhwo Kazimierz: **Zagadnienie składu rasowego ludności Śląska.** Katowice 1935.

Syga Stefan: **Ewidencja i kontrola ruchu ludności w Polsce.** Warszawa 1936.

Taszycki Witold: **Śląskie nazwy miejscowe.** Katowice 1935.

Waśkowski Eugenjusz, prof.: **Teorja wykładni prawa cywilnego. Metodologja dogmatyki cywilistycznej w zarysie.** Warszawa 1936.

Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój. Tom XXI. Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego. Warszawa 1936.

Sprawozdanie z I zjazdu delegatów miast polskich w sprawie wykonywania nadzoru budowlanego. Lwów 18—20.V.1936. Lwów 1936.

Ustawy i rozporządzenia z lat 1918—1934. Tom II Lata 1924 — 1926 według stanu prawnego z dnia 30 kwietnia 1936 r. Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości. Warszawa 1936.

CZASOPISMA.

Bellona. Warszawa, dwumiesięcznik Nr. 1. *Ppłk. dypl. Stefan Mossor*: Przypuszczalny charakter przyszłej wojny.

Biuletyn Polsko-Ukraiński. Warszawa, tygodnik Nr. 23. Ukraińcy a państwo, ustrój i rząd. Nr. 24. Stosunki lwowskie. Nr. 25. *Iwan Kedryń*: Ewolucja stosunków polsko-ukraińskich. *I. Myrycz*: Ukraińcy w Besarabji. *J. St.*: Znowu o terminologji.

Dziennik Zarządu m. st. Warszawy. Nr. 42. Ustalenie zewnętrznego wyglądu dorożek samochodowych i ubioru kierowców tych dorożek w Warszawie

Front Zachodni. Warszawa, miesięcznik Nr. 6. *Józef Wojciechowski*: Na marginesie procesu katowickiego. *Marjan Wojnowski*: Pomorze wymaga specjalnej czujności.

Gaz i Woda. Kraków, miesięcznik Nr. 4. *Leon Janczak*: Racjonalna i oszczędna budowa kanalizacji w miastach Polski. *Inż. Józef Konopka*: Odtruwanie gazu miejskiego. *Inż. Zygmunt Rudolf*: Walka z dymem w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Gazeta Sądowa Warszawska. Warszawa, tygodnik Nr. 22 i 23. *Dr. Andrzej Ruszkowski*: Utwór filmowy a prawo autorskie (c. d.). Nr. 24. *Ludwik Krajewski*: Organizacja Rządu i administracji rządowej według nowej Konstytucji.

Głos Gminy i Gromady Wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik Nr. 10. *Mgr. Józef Banaś*: Zobowiązanie przejęte przez nowozorgan. gminy po b gminach. *Stanisław Tylman.* W sprawie realności budżetu gminnego. *Djoniza Wierciochowa*. Interesy wsi a leśnicy z miasta. *F. S.*: W sprawie związku wójtów.

Głos Sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr. 6. *Mieczysław Buczkowski*: Na marginesie zagadnienia młodych. *Wandalin Puciata*: Ochrona czci w dawnem ustawodawstwie polskiem. *R. S.*: Przestępczość dziecięca w Sowietach.

Gospodarka Narodowa. Warszawa, dwutygodnik Nr. 12. *Józef Gwacki*: Hodowla stanu trzeciego (Część III).

Kronika Ruchu Rewolucyjnego w Polsce. Warszawa, kwartalnik Nr. 2. *Adam Próchnicki*: Trzeba wyświetlić ciemne karty przeszłości.

Nasza Przyszłość. Warszawa, kwartalnik Nr. XLVIII. Odezwa w sprawie jednomiljardowej daniny narodowej na zbrojenia. Zebranie obywatelskie w sprawie niebezpieczeństwa czesko-bolszewickiego oraz konieczności sojuszu polsko-węgierskiego.

Nowa Palestra. Lwów, miesięcznik Nr. 5. *Adw. dr. Janusz Weiss*: Teatr i aktor w świetle obowiązujących ustaw (c. d).

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr. 11. *Dr. Józef Jerzy Guranowski*: Główne koncepcje oszczędności w teorji ekonomiki.

Polska Gospodarcza. Warszawa, tygodnik Nr. 23. *W. D.*: Konstrukcja nowej taryfy opłat targowiskowych i rzeźnych w Warszawie.

Pracownik Samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr. 11. *Br. J.*: Podatek specjalny w trybach administracji samorządowej.

Przegląd Prasy. Warszawa, tygodnik Nr. 15. Po wyborach do parlamentu francuskiego rząd „frontu ludowego" we Francji.

Rolnictwo. Warszawa, miesięcznik. Tom II, zesz. 1. *Dr. Stanisław Antoniewski.* Przyczynek do zbadania bezrobocia na wsi. *Mjr. int. Stanisław Śliwa*: Nadwyżki i niedobory zbóż chlebowych w świetle statystyki przewozów kolejowych i wodnych. *Tadeusz Danielecki*: Uregulowanie obrotu żywcem i mięsem.

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny. Poznań, kwartalnik Nr. 3. *Prof. Józef Jan Bossowski*: Nowe kierunki prawa karnego w Niemczech. *Prof. dr. Maciej*

Starzewski: Systematyka ustrojów politycznych. *Prof. dr. Bohdan Winiarski*: Co z Ligą Narodów?

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr. 23. *Fr. Szczepański*: Rola samorządu w popieraniu spółdzielczości. *Maurycy Jaroszyński*: Rozważania ideologiczne i programowe (dok.). Nr. 24. *Kazimierz Kühn*: Kultura wsi i samorząd. *J. Pikiel*: Próba oddłużenia rolnictwa drogą szarwarku w województwie wileńskiem. Nr 25. *S.*: Potrzeby inwestycyjne letnisk. *P. P.*: Prace przygotowawcze w małem letnisku przed rozpoczęciem sezonu. *Stefan Syga*: Ewidencja ludności a zagadnienie obrony państwa. *Józef Czech*: Uruchomienie rad gromadzkich.

Samorząd Miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr. 9. *M. Porowski*: Nędza miast polskich. *Prof. dr. Leon Wł. Biegeleisen*: Podstawy gospodarcze rzeźni komunalnych. *Janina Jurkiewiczowa*: Dwutorowość w administracji stołecznej.

Wojskowy Przegląd Prawniczy. Warszawa, kwartalnik Nr. 2. *Ppłk. K. S. Mikuliński Stanisław*: Kary dodatkowe a ukaranie dyscyplinarne. *Dr. M. L.*: Ustawa amnestyjna 1936 r. *Mgr. Milewski Lucjan, por. K. S.*: Dezercja cudzoziemca.

Współczesna Myśl Prawnicza. Warszawa, miesięcznik Nr. 6. *Dr. Ludwik Bar*: Między sądownictwem a administracją (orzecznictwo karno-administracyjne) (dok.). *K. Kwieciński* i *J. Ordyniec*: O należyte przygotowanie do zawodów prawniczych.

Wiestnik Protiwwozdusznoj Oborony. Moskwa, miesięcznik Nr. 5. *I. Ja. Popławskij*: Organizacja i sposoby prowiedienia wozdusznych napadienij. *S. Czausow*: Gazoubieżiszcza. *Cz. S.*: Zaszczitnyje swojstwa ubieżiszcz ot razruszitelnogo diejstwia awiabomb. *K. A*: Bojewyje zażigatelnyje sredstwa: *Inż. Ja. G. Gałkin*: Kak za granicej oborudujutsia tonneli dla celej wojny.

L'architecture d'aujourd'hui. Boulogne, miesięcznik Nr. 5. *Pierre Vago*: Nouvelles constructions scolaires.

Revue Politique et Parlementaire. Paris, miesięcznik Nr. 494. *Colonel A. Grasset*: Une entente est-elle possible entre la France et l'Allemagne? *J. Kleinmann*: La réorganisation économique et sociale du III-e Reich. Nr 495. *I. M. Goblet*: L'évolution politique britannique sous Georges V. *Géraud Jouve*: La succession du Maréchal Pilsudski. *Robert Fabrier*: La fabrication de l'opinion. *Ruben Blank*: La question juive et l'économie allemande. Nr. 496. *A. E. Guillaume*: L'Italie et l'organisation de la paix. *Emmanuel Chalandon*: L'école d'administration en 1848. *Jean Dietz*: Jules Ferry. La révision de la constitution et le scrutin de liste. Nr. 497. *XXX*: L'armée allemande. *A. de Sigalas*: L'entreprise gouvernementale soviétique. Nr. 498. *J. F. Comveyrot*: Réflexions sur les élections. *Jules Garsou*: La situation politique en Belgique. *XXX*. Conseils d'administration et administrateurs de sociétés: *Henri Pouyanne*: Tendances économiques en Grande Bretagne. *Alekx. de Sigalas*: Le plan dans l'économie soviétique. *Prof. Pierre Fromont*: Le service du génie rural. Méthodes modernes d'administration.

Urbanisme. Paris, miesięcznik Nr. 44. La proriété privée et l'urbanisme. *Ing. M. Henri Darré*: A propos de la résolution d'un petit problème d'urbanisme en Italie. Des ponts sur les boulevardes?

Archiv des Öffentlichen Rechts. Tübingen, Band 27. Heft 2. *Dr. Gerhard Havestadt*: Der Staat und die nationale Gesamtordnung.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik Nr. 23. *Dr. von Schmeling*: Aufgaben der Gemeinden in Städtebau und Wohnungswesen. Kleinsiedlungen in Klein,—Mittel— und Grossstädten. *Prof. Concezio Petrucci*: Die vier neuen Städte Italiens.

Fischers Zeitschrift für Verwaltungsrecht. Leipzig. Band 73. Heft 1/2. *Rudolf Sievers*: Das Verwaltungsrecht und der Fiskus im Dritten Reich.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik Nr. 4. *Major J. von Reiche*: Einige Bausteine für eine „Dienstvorschrift zur Durchführung der Schädenbekämpfung". *Ing W. Volkart*: Der Einfluss der Gaswaffe auf Truppen und Heerführung. Nr. 5. *Dr. Grunwaldt*: Über das Problem der Panik unter besonderer Berücksichtigung des Luftschutzes. *Hn.*: Der Einsatz des Gaswaffe auf italienischer Seite im abessinischen Feldzuge. *Generalmajor von Tempelhoff*: Die neue englische Gasschutzvorschrift.

Der Gemeindetag. Berlin, miesięcznik Nr. 9. *Oberbürgermeister Hengst*: Aufklärung der Bürgerschaft in der Selbstverwaltung. Nr. 10. *Dr. Hanns Bobermin*: Der IV Internationale Gemeindekongress.

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik Nr. 23. *Dr. Ing. Albert Klein*: Warum wurde im Neubau der Pensionsanstalt im Prag eine Klima-Anlage zur Heizung und Belüftung der Büroräume eingebaut. *Prof. dr. med. Spitta*: Zur Entwicklung der Lehre von der Selbstreinigung der Gewässer. Nr. 19. *F. Langbein*: Die volkswirtschaftliche Bedeutung des Abwassers.

Monatshefte für Baukunst und Städtebau. Berlin, miesięcznik Nr. 5. *Prof. dr. E Neumann*: Die Zukunftsaufgaben der Grossstädte auf dem Gebiete der Wohnungsbeschaffung. *Dr. G. Klemt*: Die Boden und Siedlungspolitik der Stadt Königsberg i. Pr. Nr. 6. *Dr. A. Schwab*: Wasser-und Siedlungspolitik in Schwaben.

Reichsverwaltungsblatt und Preussisches Verwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr. 16. *Dr. Koenig*: Das Enteignungsrecht und seine Weiterentwicklung im nationalsozialistischen Staat. Nr. 18. *Prof. dr. Asal*: Die Naturschutzgesetzgebung des Reiches. Nr. 19. *Dr. G. Naesse*: Der Streit um den Begriff der juritischen Person. Nr. 20. *Prof. dr. G. Schmölders*: Die Organisation der Landesplanung in den Vereinigten Staaten. Nr. 23. *Dr. Surén*: Sicherung der Gemeindefinanzen. *Dr. Frhr. v. Dungern*: Gemeindefinanzen und Staatsaufsicht in den Vereinigten Staaten von Amerika. *Dr. Theodor Steimle*: Finanzpolitische Grundsätze in der Deutschen Gemeindeordnung. *Dr. Ernst Holtzmann*: Der Reichsfreiherr vom Stein und die deutsche Gemeindeordnung vom 30 Januar 1935. *Dr. Markull*: Der Deutsche Gemeindetag. *Johann Müller*: § 9 des preussischen Kommunalabgabengesetzes.

Sparkasse. Berlin, miesięcznik Nr. 11. *Dr. Heintze*: Sparkassen und Gemeinden. *Rudolf Schraut*: Die Sparkassen im gemeindlichen Aufbau. Dr. *Reinhold Heinen*: Kommunale Finanzpolitik am Wendepunkt. *Dr Albrecht Sommer*: Kommunalsparkassen im Ausland. Nr. 12. *Polizeipräsident Wackerzapp*: Die neue Satzung des „Schlesischen Sparkassen und Giroverbandes".

Verwaltungsarchiw. Berlin, Band 41, Heft 1. *Rechtsanwalt Reuss*: Partei und öffentliche Verwaltung. *Dr. Theodor Steimle*: Über Begriff und Wesen deutscher Selbstverwaltung. *Dr. Krüger*: Das Schweizer Verwaltungsrecht.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft. Berlin, miesięcznik Nr. 5. *Dr. L. Winkler*: Wohin geht der Weg der deutschen Gaswirtschaft? *Dr. ing. Heilmann*: Entwässerug Abwasserreinigung und Abwasserverwertung im Jahre 1935. Nr. 6. *Dr. Ed. Stoeckle*: Die deutschen Gemeinden als Ideenträger öffentlicher Wirtschaft. *Dr. Heinrich König*: Nahverkehrspolitik der Weltstädte in Beispielen.

REDAKTOR: **FRANCISZEK KAUFMAN.**

WARUNKI PRENUMERATY:

miesięcznie z przesyłką zł. 3.—
kwartalnie „ „ zł. 9.—

Dla urzędników państwowych i samorządowych:
miesięcznie z przesyłką zł. 2.50.
kwartalnie „ „ zł. 7.50.

REDAKCJA I ADMINISTR.: WARSZAWA—TRĘBACKA 11. TEL. REDAKCJI 606-17; TEL. ADMINISTRACJI 606-14.
REDAKTOR NACZ. PRZYJMUJE OD GODZ. 11—13. REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.
DRUK. „GAZ. ADM. I P. P.", WARSZAWA, TRĘBACKA 11.